

SZAKDOLGOZAT

Győri Dalma

2020.

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
NEMZETKÖZI GAZDÁLKODÁS SZAK
Nappali tagozat
Gazdaságdiplomácia specializáció

A FESZTIVÁLSZERVEZÉSI PIAC MAGYARORSZÁGON – KÜLÖNÖS
TEKINTETTEL A BALATON SOUND PÉLDÁJÁRA

Belső konzulens: Bodnár László

Készítette: Győri Dalma

Budapest, 2020

TARTALOMJEGYZÉK

ÁBRAJEGYZÉK.....	4
1. BEVEZETÉS	5
2. FESZTIVÁLTÖRTÉNET	7
2.1 Történelmi előzmények.....	7
3. A MAI FESZTIVÁLOK KIALAKULÁSA.....	9
3.1. Művészeti fesztiválok kialakulása	9
3.2. Nemzetközi filmfesztiválok kialakulása.....	9
3.3. Kulturális fesztiválok kialakulása	10
3.4. Kulturális fesztiválok Magyarországon.....	11
4. A FESZTIVÁL FOGALMA.....	12
5. A BALATON SOUND	14
5.1. A fesztivál megalakulása.....	14
5.2. Helyszín és időpont	14
5.3. Gazdasági megállapítások.....	16
5.3.1. A partnerek.....	18
5.4. Belépő.....	19
5.5. Látogatók.....	20
5.6. Utazás, közlekedés	21
5.7. Fellépők.....	23
5.7.1. Elszállásolás	26
5.7.2. Szabadidő	26
5.8. Építési munkálatok	27
5.9. Médiakommunikáció	28
5.10. A koronavírus hatása a 2020-as Balaton Sound fesztiválra	30
6. KÉRDŐÍV.....	35
7. ÖSSZEFOGLALÁS.....	43
8. IRODALOMJEGYZÉK.....	45
9. MELLÉKLETEK.....	48
9.1. A Balaton Sound fesztiválhoz kapcsolódó képek.....	48
9.2. Az online kérdőív kérdései és válaszai.....	52

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra Delphoiban a püthói játékok helyszíne Forrás: columbusmagazine.nl.....	7
2. ábra A Sziget Zrt. pénzügyi mutatói, milliárd forintban Forrás: mfor.hu	17
3. ábra Jegy típusok Forrás: saját kép	20
4. ábra Balaton Sound Transfer promóciós kép Forrás: instagram.hu/balatonsound	22
5. ábra Kívánsággép Forrás: balatonsound.hu.....	23
6. ábra Balaton Sound Instagram Forrás: instagram.com/balatonsound	29
7. ábra Balaton Sound Applikáció Forrás: instagram.com/balatonsound	29
8. ábra Közlemény Forrás: facebook.com/balatonsound	30
9. ábra Közlemény 2. Forrás: facebook.com/balatonsound.....	31
10. ábra Az egyes fesztiválok látogatottságának száma (fő) Forrás: saját szerkesztés	36
11. ábra A fesztiválról szóló hirdetés helye Forrás: saját szerkesztés.....	38
12. ábra A belépővásárlási időpont megoszlása (fő) Forrás: saját szerkesztés.....	39
13. ábra Belépőjegyek fajtakénti megoszlása (fő) Forrás: saját szerkesztés	40
14. ábra Fesztivál látogatási szempontok megoszlása (fő) Forrás: saját szerkesztés.....	41
15. ábra Pénzköltés, napi szintre bontva a belépőn kívül (fő) Forrás: saját szerkesztés	42

1. BEVEZETÉS

A szakdolgozatom témájának a magyarországi fesztiválszervezési piacot választottam, főként a 2007. óta évenként megrendezésre kerülő Balaton Sound elektronikus zenei fesztiválra fókuszálva.

Célom, hogy áthatóan ismertessem a fesztiválok kialakulásának történetét, kategorizáljam és definiáljam ezen eseményeket, kiemelve a címadó rendezvényt, ezek mellett betekintést tárjak az olvasó elé majd a szervezés részét illetően, annak teljeskörű bemutatásával, több oldalról szemléltetve.

Azt vizsgáltam első részt, hogy honnan ered a mai fesztivál fogalom, mint rendezvény, a múlt mely részéig kell visszanyúlni, hogy fellelhessük a kialakulást? Ha megfogalmazom azt a hipotézist, hogy egészen az ókorig kell visszatekinteni, akkor az évszázadok során milyen transzformációkon esett át, ami a mai esemény meghatározását jelenti?

Másrészt pedig, hogy a Balaton Sound-nak, mint egy nemzetközileg elismert zenei fesztiválnak milyen a felépítése? Mennyi ideig tart és milyen tevékenységeket von maga után a szervezése, ez milyen terheket ró az állandó szervező stábra, kitérve a fellépők leszerződésétől egészen az építési munkálatokig? A fesztivál életén belül és az egész világ életében megemlíthetetlen kérdés a pandémia hatása, így választ keresek arra is, hogy hogyan hatott a koronavírus világjárvány a fesztiválszervezési piacra, ezen belül a cím alapjául szolgáló Balaton Sound fesztiválra? Milyen kilábaló intézkedéseket tettek és hogy várják a következő évi eseményt?

Kíváncsivá tett melyek voltak azok az eszközök, amik nemzetközi viszonylatban elismert és vonzó eseménnyé tették a Balaton Sound-ot, és ezen túl mik azok az újítások és újdonságok, amik segítségével a színvonalat, amit hosszú évek kemény munkájával elértek a szervezők tartani lehet, sőt inkább növelni és fejleszteni. Megfogalmaztam egy olyan hipotézist is, hogy jelenlegi formájában a Balaton Sound nem hosszú életű esemény a megszokott helyszínen, hiszen rengeteget hallani arról, milyen konfliktusok zajlanak a cég és közvetetten Zamárdi lakosai / nyaralótulajdonosai, közvetlen pedig a város önkormányzata között. Ezekon kívül egy saját kutatás eredményeivel szemléltettem a fesztiválozók körében a kialakult képet a fent említett rendezvényről. Ideértve a megítélésüket, szokásaikat, tapasztalataikat és véleményeiket.

Személyes indíttatásomnak első sorban az érdeklődési körömet tartom. Mikor dönteni kellett a specializációról, választásom a gazdaságdiplomáciára esett, aminek keretein belül tanulhattam Nemzetközi rendezvényszervezés kurzuson. Az ott megélt tapasztalatok után kezdett még jobban érdekelni ez a világ, ezen belül a nemzetközileg is elismert, hazai

fesztiválok világa. Volt egy alap érdeklődés, hisz magam is nagy fesztiválrajongó vagyok, ami mások mellett annyit takar, hogy minimum évi rendszerességgel ellátogatok egy ilyen zenei rendezvényre. Számomra a nyári szünet nem az igazi Balaton Sound, Sziget, Strand vagy más hasonló könnyűzenei fesztivál nélkül, így próbálom majd saját észrevételekkel és élményekkel is gazdagítani az elkövetkezendő oldalakat. Bár az idei év pandémiás helyzete ezt nem engedte meg, ez is egy újabb kérdést vetett fel bennem, mint azt fentebb említettem.

Szekunder kutatásom alapját adják a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi könyvtárának szakirodalom-, folyóirat és napilapgyűjteménye.

Primer kutatásomhoz interjút készíthettem Filutás Annával, aki a Sziget Kulturális Menedzser Iroda zártkörűen működő részvénytársaság projekt-menedzsere, illetve előző évben Farkas Áronnal, aki szintén ezen cég sales osztályának koordinátora volt a beszélgetés idejében.

Úgy vélem, sikerül a fesztivál világ egy olyan részét bemutatnom, ami nem csupán általánosságokat emel ki, hanem olyan részletekről rántja le a leplet, ami talán eszébe sem jut egy fesztiválozónak vagy akár egy hétköznapi embernek.

2. FESZTIVÁLTÖRTÉNET

2.1 Történelmi előzmények

A rendezvényeken belül található meg a fesztivál fogalma így, ha az utóbbi eredetét keressük először az előbbi megjelenését kell megtalálnunk a múltban. Ehhez egészen az ókori időkig kell visszatekinteni, azon belül is az aztékokra, görögökre és rómaiakra fókuszálva. Az állammá szerveződött társadalmak megjelenéséig lehet biztonsággal visszavezetni az események megjelenését, de valószínűsíthető, hogy előtte is voltak ünnepi rendezvények, például a halottkultusszal kapcsolatban vagy olyan eseményekkor amik közösség életében fontos szerepet játszottak, ezért emlékezni kívántak rá. Arra azonban, hogy ennek volt-e kialakult és ugyanolyan formában ismétlődő „szertartásrendje”, amit ma forgatókönyvnek neveznénk, arra sajnos nincsenek bizonyítékok. Az ókori ünnepekre szintén igaz, hogy a mai szóhasználat szerint vallási ünnepekként definiált programokhoz kapcsolódtak a leginkább.

Az állammá szerveződött társadalmakig lehet nagyobb biztonsággal visszavezetni ezen események megjelenését. Fontos elsőként kiemelni, hogy összetettek voltak az ókori ünnepek, hiszen egyszerre volt megtalálható bennük a politikai, kulturális és vallási jellemző is. Akkoriban még nem volt olyan privát kérdés a vallás, mint a XVIII. századtól kezdve, így minden eseményt átszótt vagy megjelent valamelyest.

A hellászi ünnepi rendezvényeket két részre lehet osztani: pánhellén¹ illetve olyan rendezvényekre, amiket csak egyes poliszokban tartottak meg. Az ölümpiai játékokat elsőként emelhetjük ki a pánhellén események közül, ahol a sportversenyek különböző fajtáiban mérhették meg egymással a görögök. Emellett a püthói játékok, ahol a sportversenyek mellett énekversenyeket és zenés drámai bemutatókat is tartottak. Talán, ha a fesztiválok őseit keressük, itt jelent meg először az a koncepció, amiből kialakulhatott az az esemény, amit ma ismerünk. Bizonyos szempontból a mellékelt képen látható helyszín adott otthont az első Európában rendezett fesztiválnak. A nemeai játékokon szintén megjelentek a zenei versenyek, az

1. ábra Delphoiban a püthói játékok helyszíne Forrás: columbusmagazine.nl

iszthmoszi ünnepség pedig a sport- és zenebeli programok mellett a festők versenye volt.

¹ minden görög poliszban megünnepelt (polariszemle.hu – letöltés dátuma: 2020. október. 23.)

Ezekből következtethetünk, hogy az ókorban sporteseményeknek titulált programok bírtak művészeti jelzőkkel is.

A Római Birodalomban sűrű volt a rendezvények naptára, rengeteg eseménnyel tisztelegtek például az isteneik előtt. Ilyen volt az „Equirria”, mikor lovasversenyekkel tisztelegtek Mars, a háború istene előtt. Több, mint 150 napon élvezhették a rómaiak a különféle kisebb-nagyobb vallási és állami ünnepeket, rendkívüli ünnepeket és évfordulókat. (Digitális Tankönyvtár – letöltés dátuma: 2020. október 23.)

A rendezvényszervezés és fesztiválok tekintetében a középkor két szempontból is fontos: ekkor jelent meg az első elődje a mai fesztivál szónak a „festival dai” kifejezés, illetve a karneválok, mint a velencei és kölni. Ezek ma is a világ legjelentősebb rendezvényei közé sorolhatók, turisták százezrei utaznak el tél végén Velencébe, hogy láthassák a gyönyörűbbnél gyönyörűbb festett maszkokat és álarcokat, amik anno összekapcsolódtak a színházzal is, megőrizve az ókori vonásokat, hiszen a résztvevők anonimitásáért feleltek.

Következő történelmi korba lépve, de még mindig a karneváloknál maradva érkezünk el a Riói Karneválhoz. Nagy múltra tekint vissza, legelőször 1723-ban jelent meg, de mai formájára leginkább hasonlító esemény 1928. óta kerül megrendezésre. (polgariszemle.hu – letöltés dátuma: 2020. október 23.)

Ha specifikusan a fesztiválokra fókuszálunk, nem mehetünk el szó nélkül a Woodstocki fesztivál mellett. Több fiatal üzletember fejéből pattant ki az ötlet, ami a kezdetiekhez képest merőben más végeredményt ért el az augusztus közepi három napos rendezvényen. Két hirdetési felületet találtak maguknak, az egyik a New York Times a másik pedig a Wall Street Journal volt. 1969. áprilisában meg is állapodtak egy akkortájt alakult együttessel, hogy honorárium fejében fellépnek a rendezvényükön. A bejelentésüket követően több fellépő is jelentkezett, hogy zenélne a fesztiválon, így hamar az lett a fő kérdés, hogy hol tartsák meg. Azonban szembesültek a ténnyel, hogy a névadó város nem vállalja fel egy ekkora volumenű esemény rendezését, Walkill városában törvényeket is hoztak, amik nem tették lehetővé az ottani megrendezést. Az augusztus közepi zenei ünnep, így Max Yangsur nevű farmer 2,4 négyzetkilométeres birtokán került megrendezésre, Bethel városa mellett. Az eseményre csak elővételben 196.000 jegyet váltottak, ám a helyszínen mindenki meglepetésére több, mint kétszer ennyien voltak, a fesztiválozók száma megközelítette a félmilliót. Woodstock egyszerűsége és letisztult körülményei tükrözték az akkor fiatalság érzéseit és megítélésait, akik ezzel „egyfajta ellenkultúrát teremtettek a felnőttek zord világával szemben”. (rubicon.hu – letöltés dátuma: 2020. október 23.) Alternatíva volt a fesztivál az évvel szemben is, a békés lázadást hirdette, így a fellépők is jócskán agitálták a résztvevőket az Amerikai Egyesült

Államok külpolitikája ellen például, ezen belül is a vietnami háború ellen. Hatalmas sikernek örvendhetett a rendezvény, következő évben is több tízezer akartak ott együtt szórakozni, de ebből kifolyólag az sem meglepő, hogy 1970-ben a farmerbirtokos már nem adott otthon a fesztivál megrendezésének. Az 1969-es esemény azóta a zenetörténet egyik meghatározó alappillérvé vált, több dal és filmes adaptáció is készült róla az elmúlt évek során. Talán ez az első olyan zenei rendezvény, ami megadta közvetetten a Balaton Sound érzését, hiszen ennek mintájára építették fel huszonhét évvel ezelőtt a Sziget fesztivált, majd utóbbi mintájára tizehárom évvel ezelőtt a Balaton Sound-ot.

3. A MAI FESZTIVÁLOK KIALAKULÁSA

3.1. Művészeti fesztiválok kialakulása

Az első időszakban minden addiginál nagyobb tiszteletet vívtak ki a művészet és maga a művészek egyaránt. Köszönhetően a felvilágosodásnak és a romantika korstílus feltételeinek ötvözésével. A művészeti fesztiválok kezdetben magánkezdeményezéseken alapultak, de a város imázsának fejlődése érdekében az otthont adó város vette át sok esetben, ami köszönhető volt a gazdasági nehézségeknek is. Nagy elvárásokkal álltak ezekhez az eseményekhez, mind művészeti, mind társadalmi hatásban is. Ezen fesztiváloknak is kialakult egy sajátos képe és struktúrája, működését a szervezők döntései határozták meg. Ezen szándékból létrejövő művészeti fesztiválok valami újat teremtettek meg, ám ez nem azt jelentette, hogy felváltotta a régit, hanem egymás mellett éltek. Ez az új forma más vezetők számára is vonzó volt, így egyre több művészeti ág élt a fesztiválformával illetve a városok „saját ünneplési törekvéseik szolgálatába állították”. (Szabó János Zoltán 2011. – letöltés dátuma: 2020. október 23.) Az, hogy ez nemzetközileg is elterjedt minden addig vártnál hamarabb bekövetkező nemzetközi egyesülést váltott ki.

3.2. Nemzetközi filmfesztiválok kialakulása

A művészeti fesztiváloktól eltérően itt nem az elit, hanem a szakmai közösség gyűlt össze a legelső időkben, bár ez véleményem szerint mára már nem olyan helyt álló állítás. A Velencei Filmfesztiválon be sem engedtek (vagy csak alig) olyanokat, akik nem filmjeiket mutatják be egymás előtt, itt az elit is a médiából értesült, úgy ahogy a köznép emberei. Ez nem feltétlen egy szándékos történés volt hiszen, ha mindenki, aki be akarta mutatni a filmjét a rendezvényhelyszínen volt, szinte nem is fért volna be más. A fentebb említett fesztiváloknak hála megteremtődött egy olyan keret, amivel tiszteletet lehetett kifejezni egy művész vagy művészeti ág előtt, így hamar felmerült a versengés opciója is. Az Amerikai Film Akadémia 1929 óta osztja ki a filmipar kiemelkedőinek az Oscar-díjat például. A Cannes-i Fesztivál kapu

először 1939. szeptember elsején nyíltak meg, az okból, hogy a turisztikai szezon két héttel tovább tartson, de a második világháború kitörése, ezt hét évre elzárta. Az évek során a nézők művészek és más filmiparban dolgozók is lettek, kialakult egy sztárrendszer. Több európai városnak is felcsillant a szeme a velencei és a cannes-i filmfesztivál sikereire, így más városok, többek között Berlin és Locarno is megrendezte a sajátját. „A filmfesztiválok szimbolikája is figyelemre méltó. A velencei arany oroszlán a győzedelmes küzdelmet, cannes-i arany pálma dicsőséget és város jelképét, a berlini arany medve szintén a város jelképét idézi fel. A rotterdami tigris és a locarnói arany leopárd a feltörekvő tehetségekre utal. A moszkvai Szent György szobor áttételesen a kapitalizmus legyőzését jelképezi, a Karlovy Vary kristálygömb pedig a 26 tisztánlátást. Az argentin ombú a nemzeti jelkép ombú-fára (2004 óta Ástor Poazzolla díjra változtatták a tangót megújító zeneszerző után), a Sakura (cseresznyefavirág) Nagydíj Tokióban a japán nemzeti jelképre utal. Az arany pohár (goblet) Shanghaiban, az arany toll Kairóban és a san sebastian-i arany kagyló a kiválóságra emlékeztet.” (Szabó János Zoltán 2011. – letöltés dátuma: 2020. október 23.)

3.3. Kulturális fesztiválok kialakulása

1952-ben jött létre az Európai Fesztiválszövetség (European Festival Association), melynek alapítói ABC sorrendben: Aix-en-Provence, Amszterdam, Bayreuth, Bécs, Berlin, Besançon, Bordeaux, Florence, Luzern, München, Perugia, Strasbourg, Velence, Wiesbaden és Zürich fesztiváljai. (efa-aef.eu – letöltés dátuma: 2020. október 23.) Ezen úgynevezett városi fesztiválok elterjedése a második világháború után kezdődött, megfigyelhető, hogy keleti ország nincs az alapítók között, ami a vasfüggöny leereszkedését is mutatja. Jellemzőjük, hogy nem egy művészeti területet tárnak a közönség elé, hanem több formát igyekeznek megjeleníteni: zene, kórus és színház. A névadásban nem csak a helyszínmegjelölés fellelhető, de az irányzaté is, mint például a Münchener Operafesztivál vagy a Strasbourgi Zenei Fesztivál. Az elején természetességéből adódott a fesztiváloknak, hogy nemzetközileg legyenek (akkor is, ha az nem szerepelt mindegyik nevében), nem a nemzetiségre koncentráltak, hanem sokkal inkább a minőségre. Ez a pozitívum a könnyűzenei fesztiváloknál fordult át valamelyest negatívummá, hisz míg a zene és a tánc nyelve világszerte ugyan az volt, az operákban elénekelt műsorok alapjául szolgáló történetekkel a résztvevő valószínűleg tisztában volt, a filmeket és adaptációkat lehetett szinkronizálni vagy feliratozni, addig a könnyűzenei produkciók tekintetében erre nem volt megoldás. Megjelent a rhythm and blues, a countryzene és a rock and roll az 1940-es években, majd a következő évtized a jazz remekelésének éve volt. A hatvanas évek első felében hódító sikerre tett szert a blues (Rolling Stones) és a beat (Beatles), a második felében pedig a rock és pop fesztiválok indultak világszerte újtukra. 1970-ig a rock

volt a legkedveltebb zenei stílus, ennek egy apró gátat csak a diszkózene tudott szabni, de az évek múlásával megszerveződött a különböző zenei műfajok egymás mellett élése. Akkortájt alakult ki a mai két csoport, ha a zenei fesztiválokat akarjuk csoportosítani: komolyzenei fesztivál (operafesztiválok vagy szimfonikus zenekari) és könnyűzenei fesztivál. Az utóbbiba sorolhatjuk többek között a szakdolgozat témájául szolgáló Balaton Sound fesztivált is.

3.4. Kulturális fesztiválok Magyarországon

Hazánkban az első művészeti fesztivál 1931-ben valósult meg, Szegedi Szabadtéri Játékok néven, kulturális fesztiválok tekintetében, pedig az 1700 körülről össznépi ünnepként fennmaradt Busójárást említhetjük. 1973-ban az ellenkultúra jegyében tartották meg az I. Magyar popfesztivált, 20 évvel később pedig a legnagyobb nyereséget hozó, illetve legtöbb érdeklődőt odacsalogató, az Óbudai-sziget szívében rendezett Sziget Fesztivált. A mai fesztiválok kialakulásának mérföldkövei ezek voltak Magyarországon, ám a 30-as évektől napjainkig sokkal részletgazdagabb események sora zajlott le.

Az első és második világháború közötti időben két irányba haladtak a fesztiválok a magyar városokban: a művészeti vonalat követték, ami a polgárok nyári szórakozási szükségleteit igyekezett kielégíteni vagy a gasztronómiára fektették a hangsúlyt, mint például az 1934-ben először rendezett Móri Bornapok, ami együttműködésben valósult meg borászokkal. Mint fentebb említettem a második világháború gátat szabott a fesztiválok terjedésének, ami hazánkban is tapasztalható volt, sőt egészen a 60-as évekig elhúzódott. Az újra indulási folyamat sokkal több időt vett igénybe itthon, mint a nyugati országokban, városokban. Nehezebb volt újjáépíteni a városokat, és az állam és lakosság között állandósult értékkonfliktusok sem segítették a kezdeményezéseket. A kommunista rendszer hatása is hátráltatta a térnyerést, hisz a fiatalok befolyásolásának eszközének gondolták a fesztiválokat, így az ideológiai keretek miatt vagy háttérbe szorultak azok vagy nem is jöttek létre. Ide tartozik az 56-os forradalom leverése utáni helyzet is, ami tovább nehezítette a fesztiválok sorsát és szinte megváltoztathatatlanak tűnt az állapot. Hiába voltak ünnepek, mint például május elseje, ott a legfontosabb dolog hiányzott: a szabad érzés, ugyanis megkövetelte a jelenlétet az állam, de lehetetlenné tette a rendbontást. Sajnos nem is jegyzi se a fesztiválregisztráció, se a szakirodalom, hogy lenne olyan fesztivál, ami 1938 és 1957 között valósult volna meg először és napjainkban is megrendeznék. Az 1960-s években a rádió és televízió indult útjára és valamelyest ez is bekapcsolódott átvitt értelemben a fesztiválok életébe. Gondoljunk az 1966 és 1972 között évente megrendezett (később rendszertelenné vált) Táncdalfesztiválra, ahol a versenyztetés miatti előzetes kontroll biztosította a politikai vagy kritikai tematizáció teljes kimaradását. A fiatal tehetségek felfedezésére egy lehetőséget adott, a nézők élvezték a műsort

és szórakozhattak a dalok közben, ami megalapozta a sztárrendszer kialakulását. Az ezt követő időszakban, a reformidőszakban történeteknek köszönhetően megnőtt a következők száma: művészeti napok, találkozók, rendezvénysorozatok és fesztiválok. 1967-ben volt az első fesztivál, ami nagy lépés volt az össznépi ünnepek életében, ez volt a Debreceni Virágkarnevál, ami után sorra jelentek meg a versengést háttérbe szorító, sokkal inkább a népművészetet és amatőr művészeket előtérbe helyező események sokasága. Az utóbbiak lehetőséget adtak az iskolás fiataloknak, hogy saját korosztályukban ismerkedjenek és alakíthassanak ki kapcsolatokat kortársaikkal. A 80-as évek útjára bocsájtották a szakmai fesztiválokat: Nemzetközi Bartók Szeminárium és Fesztivál, Országos Színházi Találkozó, Magyar Stúdiószínházi Fesztivál és a Kecskeméti Animációs Filmfesztivál. Ellenkultúraként jelent meg az ifjúság kultúrája, kifejezés eszközeként pedig a könnyűzenét használták. Megjelentek a zenei piacon a zenekarok, az Omega, a Metro. Egységben maradt a fiatalság, aminek szimbóluma a farmer volt, közösen kezdtek elkezdtek koncertekre járni. A nemzetközi viszonylathoz képest, itthon nem volt lehetőség az állami hatalmak miatt a diáklázadásokhoz, de a szimbólummal, a közös beat zenei stílust képviselve, illetve a kétértelmű szövegeknek hála az egység jellemezte őket. A rock térnyerésében megküzdöttek a zenészek a hatalmakkal, de okulva az ő hibáikból a későbbi előadók engedélyezett lemezeket adtak ki, engedélyezett fellépéseik voltak és engedélyezett fesztiválokon szerepeltek. A rendszerváltás után a fesztiválszervezések száma megnőtt, így kapott helyet a Balaton Sound „nagytestvéreként” emlegetett Sziget Fesztivál is az Óbudai szigeten 1993-ban. Mivel megjelentek a saját hangjára rátatógó énekesek a piacon a Sziget akart az ellenpélda lenni, ahol teret engedtek az élő zenének, ebben persze sokat segített az akkor már 18 éve, rendszeresen megrendezett EFOTT, az Egyetemisták Főiskolások Országos Turisztikai Találkozója és a helyszín zenei előélete.

4. A FESZTIVÁL FOGALMA

Előző soraimban már említettem, hogy a fesztivál szó elődje először a középkorban jelent meg, a mai jelentésnek megfelelő fogalom latin eredetű a festivus, fiesta és festa szavakból eredeztethető. Kiszakadást a hétköznapiakból, illetve az ünnepi előadásorozatból, ünnepi játékokat jelentette. Elterjedését és mai alakját az angolok és franciák segítették a fest, feast, festive szavakkal, melyek jelentése: vendégség, ünneplés, lakoma, ünnep.

Kultúránként, országonként mást jelent, míg az angolszász területeken kulturális értéket hordozó eseményekre használták (Edinburgh International Festival), addig a németeknél inkább a gasztronómia került a középpontba ilyen eseményekkor (Müncheni Sörfesztivál), de

ezekkel szemben az olasz köztudatban a Velencei Karnevállal társítják, aminek a városi kultúra színesítése a célja.

A következő táblázatban pár fesztivál definíciót rendeztem.

Forrás	Definíció
Magyar Értelmező Kéziszótár 1975	„Országos vagy nemzetközi jellegű ünnepélyes előadás, bemutató stb.”
Magyar Fesztiválszövetség honlapja	„Fesztiválnak nevezhető minden olyan – egy vagy több téma köré szerveződő, rendszeresen megrendezésre kerülő, egy vagy több helyszínen történő, meghirdetett programmal rendelkező kulturális, művészeti, gasztronómiai, sport vagy egyéb eseménysorozat, amelynek célja, hogy közönsége részére kiemelten színvonalas, értékközvetítő, minőségi ismereteket is bővítő és egyben szórakoztató, szabadidős közösségi élményt nyújtson.”
Cambridge Dictionary (Saját fordítás)	Különleges események, például zenei előadások szervezett halmaza.
Häusserman, 1993 Kundi Viktória fordítása	„A fesztiválok olyan sajátos térhasználati rendszerként értelmezhetők, melyek többnyire kulturális, művészeti vagy sporttevékenységekhez kapcsolódnak, térben és időben korlátozottak, tartalmilag egy adott téma köré szerveződnek. Két fő jellegzetességük, hogy pénzt, embereket és médiumokat mobilizálnak kampányszerűen egy tisztán körülhatárolt cél érdekében.”

5. A BALATON SOUND

5.1. A fesztivál megalakulása

A Balaton Sound-ot először 2007. nyarán, júliusban rendezték meg Zamárdiban. „A Balaton Sound szervezése felismerte azt a növekvő igényt, mely szerint a hagyományos fesztiválokkal lefedett piac mellett egyre nagyobb a kereslet itthon a megszokottnál sok szempontból színvonalasabb, magasabb komfortfokozatot nyújtó fesztiválra. A Balaton Sound esetében ehhez megfelelő alapot biztosított a fesztiválnak otthont adó balatoni terület, amely közvetlen partszakasszal, tihanyi panorámával rendelkezik. A vendéglátás és egyéb szolgáltatások terén magasabb színvonalat képviselő megoldásokat alakítottak ki, koktélbárok, esztétikus kialakítású bárok és éttermek sorakoztak a rendezvény területén, a vendégek pedig a fesztiválokon megszokott sörpadok helyett székekben, kanapékon és nyugágyakon élvezhették a fesztivál hangulatát.” (magyarbrands.hu – letöltés dátuma: 2020. november 24.) Az évek során szponzorációs okokból több nevet is viselt: 2007-2012 között Heineken Balaton Sound, 2013-2017 között MasterCard Balaton Sound, majd 2017-től napainkig Balaton Sound. Az akkori megálmodók Fülöp Zoltán és Lobenwein Norbert. A házigazdák a fesztivál megalakulása előtt 3 – 4 évig gondolkodtak, hogy hogy tudnának egy ugyanolyan nagyszerű fesztivált létrehozni a Balaton partján, mint a VOLT. A helyszínt Muraközy Péter barátjuk ott megrendezett EFOTT-fesztiválja ihlette. Emellett Zamárdit és környékét tartják a Balaton-part legszebbjének és látogatottság szempontból is jónak gondolták. Legfőképp ez a két dolog miatt eset a választás a helyszínre. Egy új dolgok megteremtésekor félelemmel és bizonytalansággal tesz meg minden apró lépést a megteremtő. Fél a falakba ütközéstől, a finanszírozástól és a tökéletes program összeállításának sikerességétől. Így volt ez a két megálmodóval is, de szerencsére már az első hetekben pozitív visszajelzéseket kaptak bárkinek is mesélték az ötletet. Zamárdi akkor tárt karokkal fogadta a fesztivált. A polgármester, önkormányzat és más hivatalok is a szervezők mellé álltak és minden segítséget megkaptak, hiszen ez egy kétoldalú dolog, a fesztivál a város számára is egy utazóközönség csalogató esemény.

5.2. Helyszín és időpont

2007. óta minden évben ugyanott, a Zamárdi szabadstrand Szántód felőli végén, a Harcsa utca és a Zöldfa utca között kerül megrendezésre. A terület az év 360 napjában a Zamárdi Szabadstrand, bár hozzá kell tenni, hogy a Sound előtti években az egy elhanyagolt gazos terület volt, amin a bátrabb nyaralók és napozni kívánók próbáltak átvergődni. Sőt a szervezők

az elmúlt években Zamárdi számára kedvező cselekedeteket is véghez vittek: a környezetvédelem értelmében évente 10 fát ültetnek közösen hazai és világsztárokkal illetve a legszerencsésebb zöld fesztiválosokkal (magyarhirlap.hu – letöltés dátuma: 2020. november 24.), de a következő időszak példája a sétány térkövezése is, amire valószínűleg az önkormányzatnak magában nem lett volna pénze. A helyszínt a cég az önkormányzattól béreli, velük állnak szerződésbe. Általában öt évre kötik, egy egyszerű terület bérleti szerződés keretében. Ez az önkormányzattól kerül bérlésre, de van olyan külső része, ahol a kemping helyezkedik el, ami magántulajdon, azt a szerződést évente újítyják meg. Sokat hangos a sajtó nyaranta, hogy az ott nyaralók vagy helyi lakosok nemtetszésüket nyilvánítják ki a fesztivállal kapcsolatban. Az önkormányzattal is vannak vitái a csapatnak, de a köztük lévő feszültség kiváltó oka leginkább, hogy ugyan a Balaton Sound csak öt napos, de az elő- és utómunkálatokkal kiegészülve nagyjából három hetes időtartamról beszélünk, amikor a nyaralók nem tudják élvezni saját ingatlanukban töltött pihenésüket, mert kamionok járkálnak fel alá, és építési zajoktól hangosak az utcák. Ilyenkor nyilván egy kellemetlen helyzet lép érvénybe, a nyaraló az önkormányzatnál tud panaszt tenni, ezért a hivatal és a fesztivál között folyamatos egyeztetések vannak, hogy hogyan lehetne nyaraló barátabbá tenni ezt a helyzetet. A Balaton Sound esetében egy akkora volumenű rendezvényről beszélünk, ahol ez a változtatás nagyon nehezen vihető végbe, ezért alternatív megoldásokkal próbálnak helyt állni. Jelenleg olyan tárgyalások folynak az önkormányzat és a Sziget Zrt. között, hogy ha esetleg előbb kerülne megrendezésre az esemény, akkor nem rondítana bele a főszezon kellős közepébe és nyugodtan élvezhetnék a pihenést a lakosok és nyaralók. Ehhez viszont nem csak a Sound időpontját kellene megváltoztatni, de a VOLT fesztiválét is. Szerencsére Sopronnak mindegy, hogy mikor rendezik meg az ottani fesztivált, egyedül az a fontos, hogy az iskola szezon már lecsengjen. Ahogy vége a soproni programnak, megkezdődnek az ottani bontási munkálatok és a közös színpad elemek érkeznek is a Balaton partjára, ahol elindulnak az építési munkálatok. Tehát vagy megcserélődik a két fesztivál időpontja, vagy mind a kettőt előrébb kell tolni a zamárdiban lévő viták enyhítése érdekében. A sok konfliktus ellenére fájna elengedni a hivatalnak mind a turisztikai értékét a fesztiválnak, mind azt a bevételt, amihez a Balaton Sound miatt jut hozzá, ideértve a vendég éjszakákat, idegenforgalmi adót, az egész összetett profitot. Érdekes, ám logikus felfedezés volt számomra, hogy ez a probléma sokkal inkább a nyaralótulajdonosoké és nem a helyi lakosoké. A helyi lakosok ott vannak egész évben, nekik nem „oszt vagy szoroz”, hogy azon a három héten mi a helyzet a városban, sőt sokuk közülük érdekeltek a fesztiválon: vendéglátóhelyek fenntartójaként vagy hogy az apartmanjukat a megszokott ár sokszorosáért ki tudják adni ez időre egy visszajáró külföldi csapatnak.

Szerencsére a szervező csapat úgy érzi, hogy a nyaralótulajdonosok nyomása nem ért még el olyan szintre, ami miatt tudatosan kéne gondolkodni egy új helyen, ami otthont adhat az eseménynek. Ennek ellenére biztonsági terv gyanánt a Balaton környékén volt pár helyszínbejárás, de a keresés sajnos nem eredményezett olyan helyszínt, ami egy ekkora fesztivált elbírna. A sikertelen keresés és a megszokottság miatt is a cég azon van, hogy Zamárdival egy olyan viszonyt alakítson ki az elkövetkezendő évekre, ami biztos lábakon áll és ennek köszönhetően még hosszú éveket adhat otthon kedvenc vízparti fesztiválunknak (Filitás Anna interjú – 2020. november 20).

Évek óta ahogy véget és az az évi esemény, másnap már dugig van a média a következő évi helyszínnel és időponttal. Ez az időpont igazából csak számokban változik, hiszen az évek csak úgy elfutnak mellettünk, július második hetében kerül megrendezésre szerdától vasárnapig. A jelenlegi helyzet miatt fix időpont még nincs a jövő évi eseményről. Az időpont kijelölése figyelembe veszi a többi fesztivált. Június végén véget ér a VOLT fesztivál és már csomagolhatjuk is újra a bőröndünket a Sound-ra, majd annak vége és egy gyors pihenés után készíthetjük is magunkat a Sziget fesztiválra. Vannak olyan emberek, akik mindhárom fesztiválon ott szeretnének lenni, így ideális a július eleje-közepe időpont. Bárki bármit mond, Magyarország három legnagyobb, fő fesztiválja az az előbb említett hármas, így a nyári három hónapra való szétosztás szerintem a legideálisabb megoldás a szervezőknek és a közönségnek egyaránt. A 2018-as évben a Sound esetében egy újdonságot teszteltek a szervezők, már a fesztivál alatt elkezdtek jegyeket és bérleteket árulni a következő évi eseményre, ami bár nem volt túl promotálva, de mégis sikerült több bérletet is eladni.

5.3. Gazdasági megállapítások

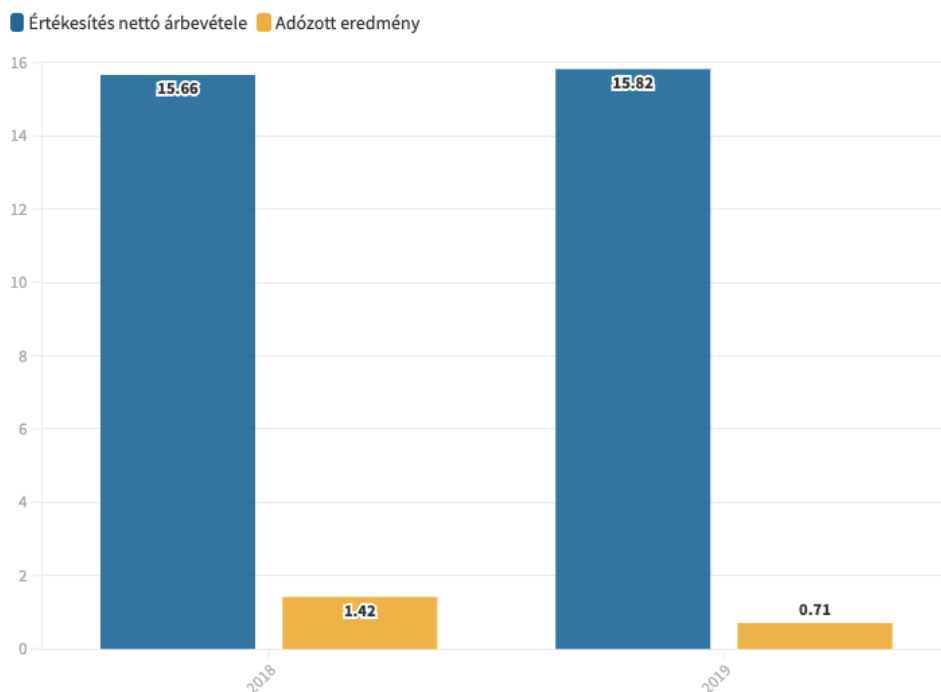
Mint a vállalatok nagy részének a Balaton Sound, tágabb értelemben a Sziget Zrt.-nek is előrelátó üzleti tervvel kell a jövőhöz állni. Ez segít az ismert és várható gazdasági folyamatok tudatában a jövőbeni működések előrejelzésében, becslésében. Olyan tervezési módszerről beszélünk, ami az adott vállalkozás közeli és távoli stratégiájának kialakítását segíti.

Megszerezni a pénzügyi adatokat egy fesztivállal kapcsolatban a legnehezebb feladat, több részből tevődik össze, amit senki sem szívesen publikál. A cégek és partnerek szempontjából, hogy mekkora összeggel támogatják az adott fesztivált, illetve a fesztivál szempontjából, hogy a költségvetés egyes részei milyen arányban oszlanak meg, mennyit költ és pontosan mire.

Egy fesztivál bevételei leegyszerűsítve három fő részből állnak: a jegybevételekből, a szponzori támogatásokból és a pályázati, állami, önkormányzati pénzekből. Balaton Sound esetében a

költségvetés nagy részét a jegy- és bérletbevétel teszi ki. Vannak szponzorációs bevételek is persze, de azok nagy részét el is költik a megjelenésekre. A Balaton Sound-nak az utóbbi pár évben nincs névadó szponzora, az évek során a Sound volt Heineken Balaton Sound, illetve Master Card Balaton Sound is. A cégek nem feltétlen érezték hozzá passzolónak a fesztivált, illetve a Balaton Sound közönsége a leginkább nem fogékony az ilyesfajta szponzori megjelenésekre és aktivitásokra, a szponzorok úgy is gondolhatják, hogy ha ezt a viszonylag magas szponzori összeget több kisebb megjelenésre költik, nagyobb hatást és látványosabb megjelenést érhetnek el vele. Emiatt a szerződések nem kerültek meghosszabbításra, a lehetőség minden évben adott, de mivel ez a legdrágább szponzorációs ár kategória, a fesztivál még nem találta meg a megfelelő partnert, akivel kapcsolatba léphetne. Ezen fesztivál tekintetében inkább helyszíneknek vannak névadó szponzoraik, ilyen például a Dréher Aréna, ahol a szponzorációs bevétel mérvadó része elmegey a megjelenésre, mint például az Aréna körbe zászlózása, vagy a keverőpult molinóval való díszítése, aminek költsége a szervezőket terheli, nyilván a szponzorációs összegből. Ezen költségek összessége tehát elenyésző a belépő bevétel mellett, így cash-flow szempontjából jól jött a cégnek, hogy a vásárlók több, mint fele nem váltotta vissza eddig a megvásárolt jegyeit és bérleteit. Ezért is fontos a jövő évi fesztivál megtartása, hiszen gondolni kell azokra az emberekre, akik már egyszer tovább görgették jegyeiket, ők nem biztosan fogékonyak még egy évnyi halogatásra.

A Sziget Zrt. pénzügyi mutatói, milliárd forintban

2. ábra A Sziget Zrt. pénzügyi mutatói, milliárd forintban Forrás: mfor.hu

5.3.1. A partnerek

A legtöbb szerződés éves, amit évenként megújítanak egy újra tárgyalást követően, ahol mind a két félnek van lehetősége módosítani, amíg az a közös nevező határán belül mozog. Vannak olyan nagyobb szponzorok, a Sound esetében a már előbb említett Dréher akivel két – hároméves szerződésről is szó lehet, de annál nagyobb időintervallumról nem beszélhetünk. Ezen szerződések is újra tárgyalásra kerülnek évente, a Balaton Sound esetében sok belső szponzor van, akit vagy a szervező csapat keres meg, hogy szívesen lépne diffúzióra az adott céggel, vagy fordítva a társulni kívánó márka keresi fel a Sound-ot, hogy érdekelné a márka. Az egy éves szerződések magában foglalják az adott év tematikáját, specifikációit, szponzori aktivitás szempontjából, míg a nagyobb szerződések egy keretszerződést kötnek, amikben évente megtárgyalják az az évre vonatkozó specifikációkat, mert nem feltétlen kapja minden évben ugyan azt a szponzor, mint amit az előzőekben. Ez annak is köszönhető, hogy egy multinak nagy valószínűséggel nem ugyan az a kommunikációs kampánya, nagyon más az üzenete, stratégiája és ehhez kell passzoltatni az adott évnek a megjelenését is (Filutás Anna interjú – 2020. november 20.).

A Sound általában visszatérő szponzorokkal dolgozik, akik tisztában vannak a területi megosztással, ez az elmúlt 4-5 évben nem nagyon változott. Az árajánlat megállapításánál logikusan közre játszik az elhelyezkedés, milyen messze van a fesztivál gócpontjából, a nagyszínpad közelsége vagy esetleg a bejárathoz vezető út. Elengedhetetlenek a területi specifikációk, milyen talajra van szüksége a kitelepülésnek, fák és bokrok eltakarnak-e valamit, szükség van-e vízre és áramra és egy névhű szempont a Balaton, maga a vízpart közelsége. Bár az elmúlt években tudatosan csökkentik a vízpart beépítését, gondolván itt akár saját építményekre és vendéglátó létesítményekre, hogy a fesztiválozók nyugodtan élvezhessék a parti hangulatot.

Kereskedelmi szerződés köti össze a vendéglátóhelyeket a céggel, a vendéglátóhelyek alkalmazottai nem tartoznak bele a bérleti szerződésbe, így a saját alkalmazottak részére szakmai jegyek váltására van lehetőség és a bevétel bizonyos százalékával leadóként tartozik a fesztivál felé. Évek óta megvan egy nagyjából kialakult kör, akikkel kooperálnak van pár, aki lemorzsolódik és helyére új érkezik, de a nagy része már bejáratott üzleti kapcsolat. A Sziget Zrt. pályázatot hirdet, amely felhívásban alapvető elvárásokat, illetve adott évi speciális feltételeket sorakoztat fel. A fesztivál szervezés lineárisan növekvő hangsúlyt fektet arra, hogy arculatilag és a bennük vásárolható termékek is magas minőségűek legyenek, három pontot emel ki a pályázat:

- „olyan installációkkal pályáznak, melyek designja kiemelkedik a megszokott mezőnyből, különleges, elegáns és ötletes megjelenésük illeszkedik a fesztiválok arculatához, hangulatához.
- olyan minőségi kínálatot vonultatnak fel, mely megfelel a hazai és nemzetközi közönség elvárásainak, különlegesen ízletes elemekből áll vagy hiánypótló kínálatot biztosít
- alkalmasak nagy létszámú közönség gyors kiszolgálására, de mindezt nem a minőség és látvány rovására teszik.” (szigetfestival.com – letöltés dátuma: 2020. november 24.)

A vendéglátóság kérdésében is szerepet játszik a földrajzi elhelyezkedés és a távolsága a fontos találkozási pontoktól, ilyenkor a szerződni kívánó cégtől látványtervet kérnek, hogy az passzoljon az az évi hangulatához a fesztiválnak és színvonalához is. Egyre nagyobb hangsúlyt fektet a mennyiség mellett a minőségre is, illetve a speciális étrendre. Több és több a vegán, vegán, valamely típusú ételérzékenységgel rendelkező látogató és fontos, hogy ők is megtalálják a számukra megfelelő vendéglátó egységeket. Emellett a fesztiválok már évek óta az úgynevezett re-pohár rendszer van, pont ezért is várják el, hogy környezetbarát és -kímélő kellékeket használjanak evőeszközök, tányérok és csomagolóanyagok tekintetében. Betartásának érdekében környezetvédelmi ellenőroket alkalmaznak a rendezvény teljes területe és ideje alatt.

5.4. Belépő

Két nagy csoportra, azon belül négy kisebbre lehet bontani a bejutásra jogosító belépőket. Az első jegyértékesítési napon és az utolsón természetesen nem ugyan annyiba kerül megvenni a jegyünket / bérletünket. Ugyanis az első értékesítési naptól a fesztivál első napjáig több úgynevezett ár fordulón lendül át a belépési díj. Ezen alkalmakkor minden típusú jegy és bérlet bizonyos összegekkel emelkedik. Általában három és öt között van az ár forduló száma. Az, hogy a belépők árai milyen összegről indulnak, mennyivel fognak emelkedni és mi lesz az utolsó összeg az fix. Az, hogy az ár fordulók mikor esedékesek és hogy melyik jegy mikor fog emelkedni az viszont nem. (Farkas Áron interjú – 2019. november 28.) Logikus hiszen, ha van egy olyan napijegy, ami nagyon gyorsan fogy, pénzügyi szempontból érdemes hamarabb megemelni az árát, azon cél érdekében, hogy a legtöbb jegyet lehessen eladni a legmagasabb áron. Ez igaz a másik oldalra is, ha van egy kevésbé népszerű napi jegy, aminek lent tartják az árát a többihez képest, akkor lehet később mikor a többi már megemelkedett, azt fogják jobban vinni az ára miatt, mondjuk azok az emberek, akik nem egy vagy több konkrét előadó miatt látogatnának ki az eseményre, hanem csak a naplementés, Balaton parti fesztivál hangulat miatt.

- Vannak a napi jegyek. Papír alapú karszalag, beépített FestiPay chippel. A fesztivál területére egyszeri belépésre jogosítja fel tulajdonosát.
- Vannak a bérletek. A bérleteket kétfajta lehet osztani, van diák és sima. Diák kedvezmény program egy nemzetközi fesztiválok jegyértékesítésével is foglalkozó cég a Meex segítségével vehető igénybe. Tőlük lehet hivatalos partnerként beszerezni a diákbérletet jóval kedvezőbb áron, mint nélkülük. Emellett van egy másik módja is a kedvezményszerzésnek, ha egy regisztráció után, a regisztrált ember kódjával veszi meg valaki a saját bérletét, akkor a regisztrált személy tíz ember után egy ingyen heti bérletet zsebelhet be. Ez a bérlet ugyan olyan tulajdonságokkal rendelkezik, mint a sima, de csak érvényes diákigazolvány esetén igénybe vehető a kedvezmény. A bérletekből vásárolható olyan, ami a fesztivál teljes idejére szól, de olyan is ami csak három vagy négy napos időintervallumokra. Három vagy négy napos bérlet csak egymást követő napokra váltható. FestiPay tekintetében a bérlet esetén egy műanyag „mini bankkártya” van a szövetkarszalagon.
- Az előbb felsorolt két lehetőségből vásárolható a VIP verzió is. Ám VIP diákbérlet nincs.
- Régen volt lehetőség kombinált bérlet vásárlására is. Mivel dolgozatomban írásakor még nem elérhetőek a jegyek minden fesztivál esetében, így nem tudom, hogy a jövő évi fesztiválra lesz e lehetőség valamelyik másikkal kombinált bérletet venni.

3. ábra Jegy típusok
Forrás: saját kép

Sajnos rengeteg féle csalás létezik a belépőkkel kapcsolatban, ilyen például a hamis jegyek, elad valaki egy ugyan igazi jegyet, de a fesztiválon ő felhasználja így a vásárló már nem tud majd bemenni vele vagy hogy egymásnak adogatják a karszalagot a látogatók. A Sound ezért nem tud felelősséget vállalni, de szerződésben áll egy jegy újra értékesítési weboldallal és próbálja arra sarkallni a vásárlókat, hogy csak abból a megbízható forrásból vagy a hivatalos oldaláról vásároljanak belépőket.

5.5. Látogatók

A Balaton Sound kapuja mindenki előtt nyitva áll, de bizonyos megkötések vonatkoznak a gyermekekre és fiatalokúra. A fesztivál kezdőnapjáig tizenegyedik életévét be nem töltő gyermekek ingyenesen látogathatják a rendezvényt. A következő intervallumi megkötés a tizenegyedik életévüket betöltő, de tizenegyedik életévüket be nem töltő gyermekekre

vonatkozik, ők cselekvőképes nagykorú kíséretével léphetnek be a területre és tartózkodhatnak ott.

Látogatók tekintetében igyekeznek a szervezők a lehetőségekhez képest pontos becsléseket készíteni, ez általában sikerül is, nyilván minél közelebb van a fesztivál időpontja annál könnyebb a dolguk. Hétről hétre követik a lezajlott tranzakciókat és azok alapján próbálnak korrigálni, hogy minél sikeresebb legyen az értékesítés. Például, ha úgy számoltak, hogy a csütörtöki napi jegyek annál jobban fognak fogyni, mint ahogy az történik, akkor a kampányokat a csütörtököt érintő három napos bérletekre fogják fordítani, mert így esetleg több jegyet tudnak eladni arra a napra is a kombináció miatt. A sales-esek összevetik az elfogyott pár napos vagy egész időtartamos bérleteket és a napijegyeket, amit összeadva megkapják a napi várható fesztiválózó számát és ennek függvényében tudják időzíteni az ár fordulókat, tudják, hogy mire kell irányítani a kommunikációt a marketing kampányokban vagy akár azt, hogy hogyan árazzák az adott napot. (Farkas Áron interjú – 2019. november 28.).

Ugye rengeteg külföldi látogató érkezik az ország fesztiváljaira. A Balaton Sound esetében nagyjából fele-fele arányban oszlik meg a külföldi, illetve magyar fesztiválózó száma, ha a bérletet vásárlókat nézzük, ám ha már a napijegyet vásárlókat is hozzáadjuk, akkor nagy valószínűséggel a magyarok vannak egy kicsit többen. Az elmúlt években a Balaton Sound sorra döntötte meg a látogatottsági rekordokat, tele olyan napokkal, amikre minden jegy elfogyott. Mint minden fesztivál ez is kortalan. Ott tartózkodásom során én láttam kisgyermekes családot bulizni, de akár a tömegben, ha nem is tomboló, de mindenképp bulizó idősebb, negyven – ötven éves korosztályt is. Szerintem fontos, hogy ne csak a húsz év körüli korosztályra koncentráljanak és ez ennek a fesztiválnak az esetében kitűnően működik.

5.6. Utazás, közlekedés

A látogatók Zamárdiba való lejuttatása, ugyan nem a fesztivál feladata lenne, ám ők ebben is kedveskednek nekünk vagy biztonságosabbá teszik.

- Zamárdi vonatállomáson kordonokkal, biztonsági őrökkel és több MÁV munkatárs teszi biztonságosabbá az utazást. Ilyenkor nagyon nagy a tömeg, az emberek türelmetlenek és nem figyelnek se a saját, se embertársaik testi épségére, ezért van szükség olyan óvintézkedésekre, amit szerencsére a Sound meg is ad a látogatóknak. Illetve még sűrűbb menetrendre is lehetőséget adnak.

4. ábra Balaton Sound Transfer promóciós kép
 Forrás: [instagram.hu/balatonsound](https://www.instagram.com/balatonsound)

- **Transzfer:** Ez a busz igény szerint akár a Liszt Ferenc repülőtérrel a Balaton Sound bejáratáig viszi a fesztivál közönséget. Ez a busz megállhat Budapesten is kijelölt állomásokon, vagy akár Budapest és Zamárdi közötti útvonal bármely pontján, ha az utazók úgy kívánják. Igyekeznek a cég a lehető legkomfortosabb közeget biztosítani az embereknek.

- **Fesztivál busz:** a fesztivál hivatalos partnereként 2019-ben a VT-ARRIVA

fesztivál buszokkal segíti a közönség szállítását, Szabadisóstó és Balatonföldvár irányából is. A honlapon még a busz élő követésére is van lehetőség. Sajnos nagyon sok olyan bulizó van, aki már nem tud a fesztivál azon vonzáskörzetében szállást találni magának, ami még sétával kényelmesen, és kellemesen elérhető, ezért ilyenkor a környező faluk és kisebb városok tele vannak szintén a Sound-on bulizó közösséggel. Ezeknek az embereknek a legjobb ez a lehetőség.

- **Privát transzfer:** egy és hét fő közötti személy szállítására alkalmas kisbuszokat biztosítanak, aminek érkezési / indulási helyét és idejét a megrendelő dönti el.
- **Napi Shuttle:** amennyiben valaki csak egy napra érkezik, de nem akar a le- és felutazásnál a vonattal bajlódni, alkohollal a szervezetében pedig nem ülhet autóba ez az egyik legjobb lehetőség. Egy fix helyről egy fix helyre oda vissza utazási lehetőséget biztosít a fesztivál.
- **Telekocsi:** csak keresni kell utasokat magunk mellé, hasonlít az Oszkár és a már Magyarországon megszűnt Uber-re, egy Zamárdiba tartó sofőrt és indulhatunk is. A találkozási és érkezési helyek a sofőrrel megbeszéltek szerint alakulnak.
- **Taxi:** a Sound bejárata mellett egy szervezők által kialakított területen várják a taxik a fuvarra szoruló fesztiválozókat. Külön kéri a szervezők a vendégeket, hogy ne rendeljen mindenki külön taxit a bejáratához, mert nagyon nehéz megtalálni egymást, ha pedig valaki „ellopja” a megrendelt taxinkat, a szervezők nem vállalnak felelősséget, amit abszolút meg lehet érteni. Ezért egy jó megoldás szerintem, hogy mindenki beáll a kialakított sorba és folyamatosan szállnak be a taxikba a fesztiválozók.

- Vitorlás: ez a legmerészebb és legkülönlegesebb opció, amivel egy fesztiválra érkezhünk szerintem. A Balaton Soundra nem csak szárazföldön lehet érkezni, azon ellátogatók számára, akik vitorlással szeretnének jönni a Vízimentők Magyarországi Szakszolgálata nyújt segítséget este hat és éjfél között hat óránként, éjfél és reggel hat között óránként. Ezt a szolgáltatást csütörtöktől vasárnapig lehet igénybe venni.

5.7. Fellépők

Szerintem ez a pont a legfontosabb egy fesztivál lezajlásában. Nagyon nagy munka és logisztika előzi meg azt, hogy a bulizó közönség minden tagja, minden napra megtalálja a számára legvonzóbb zenei stílust és előadót. Hosszas tárgyalások, rengeteg ajánlat küldés előzi meg az egész folyamatot. A stáb szem előtt tartja, hogy a vendégek mit szeretnének.

Kérjük válaszd ki azokat az előadókat, akiket mostanában hallgatsz és szívesen látnál a Soundon!

Ide írd az előadó nevét...

 1 SELENA GOMEZ	x	 2 JONAS BROTHERS	x
 3 G-EAZY	x	 4 BLACKBEAR	x
 5 BILLIE EILISH	x	 6 JUSTIN BIEBER	x
 7 THE CHAINSMOKERS	x	 8 HALOTT PÉNZ	x
 9 MACKLEMORE	x	 10 BYEALEX ÉS A SLEPP	x

KÉSZ!

5. ábra Kívánsággép Forrás: balatonsound.hu

Erre találták ki az úgy nevezett kívánsággép opciót a honlapon. Ezen opción belül egy olyan tíz előadóból álló listát készíthetünk, amit mi a legszívesebben hallgatnánk. Egyaránt van nemzetközi és hazai előadó is, attól független, hogy fellépett-e már az elmúlt évek egyikében vagy sem. Természetesen azt is jelezhetjük melyiket szeretnénk nagyon vagy kevésbé, így tehát a tíz előadó nem csak közölhető, hanem rangsorolható is, mint ahogy az a fentebb mellékelt képen is látszik. Ezen adatok összességét különböző szűrők szerint tudják kiértékelni, mint például melyik ország közönségéből érkezett a lista. A cég számára ez egy nagyon hasznos visszajelzés, de nem úgy kell elképzelni, hogy azt mondja az illetékes, hogy ezt az x előadót

szeretnék, amire másnap azt a választ kapja vissza, hogy megvette mindegyiket, sajnos ez egy sokkal bonyolultabb és nehezebb folyamat.

Van a nemzetközi booking menedzser, illetve alatta egy nagyobb csapat és még az elektronikus zene tekintetében egy ügynökség. Vannak irányok, hogy milyen fellépők színpadra állítását szeretné a stáb. Szeretne a stáb egy közkedvelt rappert, aki mondjuk Eminem, ilyenkor nem csak Eminemet keresik meg, hanem az ő stílusában még pár előadót, akiknek elküldenek egy-egy ajánlatot. Vele személy szerint tavaly és talán még idén is folytak tárgyalások, de természetesen az egész Sziget portfólió véges költségvetésből dolgozik, így valószínűleg kap jobb ajánlatot, amivel élni fog. Szokott lenni környező országok, illetve a Sziget Zrt. amerikai és angol tulajdonosainak egyéb fesztiváljaival, olyan egyeztetés, ami közös fellépővel kapcsolatos, esetleg financiaális vagy technikai kérdésekben nyújt megoldást.

Különböző szempontok alapján történik az előadók kiválasztása. Az első és legfontosabb szempont, hogy turnéznak-e abban évben nyáron Európában különösképp, ha tengeren túli előadóról van szó hiszen, ha nem, vagy csak tavasszal akkor elég kevés eséllyel lehet visszahívni őket nyárra, vagy csak valami nagyon magas és irreális összegért. Példaképp nagyon sokan turnéznak június végén, július elején, akik a Szigetre szeretnék jönni, de az időponti egyeztetlenségek miatt, nem tudnak fellépni augusztusban. (Filutás Anna interjú – 2020. november 20.) A Sound esetében ahhoz, hogy meglegyen az öt „headliner” (aznapi fő fellépő), ki kell küldeni huszonöt ajánlatot, akik közül beszélgetnek tizenöttel komolyabban arról mikor, melyik napra tudnának jönni, ami kölcsönösen jó mind a két félnek (Farkas Áron interjú – 2019. november 28.).

A fellépő lista nem elég korán véglegesült egy évvel ezelőtt, a fesztiválozók tükön ülve várták az első neveket, akik kihirdetésére azért nem került még sor november végén, mert a szervezők nem érezték elég erősnek. Voltak már olyan nevek, akiket szerintük jól fogadott volna a közönség, de nehéz választás megalkotni azt a „kezdőcsomagot” akik közül mindenki megtalálja a számára legmegfelelőbbet. Nem csak elektronikus zenéről van szó, pop zenéről, rockzenéről, fiatalabbaknak és idősebbeknek egyaránt. Ha nem sikerül összeállítani egy „jó csomagot” akkor könnyen azt hiheti az érdeklődő, hogy ez egy rock fesztivál és őt ez nem érdekli, ebbe a hibába, pedig nem a legkamatozóbb dolog beleesni.

Fellépők esetében DJ-ket valamelyest egyszerűbb szerződtetni, mint komplett zenekarokat, hiszen míg Martin Garrix érkezik egy tíz-húsz fős stábbal, addig az Iron Maiden egy ötven-száz fős stábbal, nyolc kamionnal és hat busszal, aminek ugye a költsége is drágább.

Számomra érdekes információ volt ebben a témában, hogy az ismertebb előadók nagy, nemzetközi ügynökségekkel dolgoznak (Farkas Áron interjú – 2019. november 28.). Ezt az

ügynökséget úgy kell elképzelni, hogy öt-tíz nagyobb DJ-nek az időpontjait ez az adott cég koordinálja és intézi a foglalásait. Nyilván, ha a Sound szervező stábjá és az általuk kijelölt, erre specializálódott személy jó kapcsolatot ápol az ügynökséggel akkor, nem csak egy, de több előadót is le tud szerződtetni abból az ügynökségből. A zeneiparban nagyon-nagyon sok múlik azon, hogy kinek milyen erősségű és mélységű kapcsolatokat sikerül kialakítani az évek során. A Sound szokott olyan megállapodásokat kötni, hogy egy ügynöktől elhozza a kívánt világsztárt, de mellé egy feltörekvő sztárt is, akit bár nem akarnak felléptetni, de ez bele tartozik a világsztár árába.

Másik érdekesség számomra, hogy nincsenek általam „tartalék fellépőknek” nevezett előadók. Az tavalyi eseményen történt, hogy záró napon, utolsó fellépőnek DJ Snake volt bejelentve, aki a színpadra állása előtt két nappal előre nem látható okokból lemondta a fellépését. Ilyenkor dől össze a kártyavár, hogy abban a másfél-két órás időintervallumban kit állítanak a nagyszínpadra, hisz nem állhat üresen a fesztivál középpontja. Én azt hittem, ilyen eshetőségekre vannak leszerződtetve olyan fellépők, akik beugranak a helyükre, de nem! Áron elmesélte, hogy ilyenkor jön a neheze: az utolsó pillanatos telefonálgatások. Szerencsére tavaly, a szintén világhírű Alesso színpadra állításával tudták helyettesíteni a lemondott koncertet.

Ha fellépők, akkor költségvetés. Amióta pár éve egy angol cégen keresztül egy amerikai befektető alap megvásárolta a Sziget Kulturális Menedzser Iroda Zrt.-t nagyon tudatosan alakítják ki a költségvetést. Ám a fellépők néha keresztbe húzzák a számításokat. Erre egy nagyon jó példa a The Chainsmokers. Öt éve mikor itt zenéltek 20.000 eurót (jelenlegi árfolyamon 7.208.803,52 forintot) kértek fellépésükért, míg egy évvel később, már 800.000 amerikai dollárt (jelenlegi árfolyamon 242.510.400 forintot). Ez egy több, mint harmincháromszoros árat jelentett a stáb költségvetésének. Ebből okulva fontos a költségvetés megtervezése, de rugalmasan kell hozzáállni, mert masszív emeléseket tudnak generálni az előadók például, ha van egy nagy nyári sláger, sokkal több pénzt el tudnak kérni, amit evidenciából adódóan a cég kifizet, hiszen nem akar lemaradni a versenytársaiktól.

Már most megvan szinte a teljes 2021-es előadó lista, ez év közepéig lefoglalták a sztárokat a színpadokra, minden évhez hasonlóan. A korai lefoglaláshoz kapcsolódóan is történt már érdekes szituáció: míg ebben az időszakban egy fellépőt lefoglaltak egy 2-es színpadra, addig a fesztivál időpontjáig azalatt a fél – háromnegyed év alatt, nagyszínpados, fő fellépőnek is szerződtethették volna. (Filutás Anna interjú – 2020. november 20.)

Megemlítve a koronát most mind a DJ-k, mind a zenekarok szolidárisak és az alap gázsijukhoz képest olcsóbban vállalnak el fellépést. Ez egy kölcsönös helyzet, hiszen tény, hogy szüksége van a Sound-nak a fellépőkre, de a fellépőknek és a fesztiválokra, azért, hogy felléphessenek.

A fellépők kiválasztása egy tipikus rizikófaktor. Vannak visszajáró fellépők, de az utóbbi években próbálkoznak a szervezők nagyobb rizikót vállalni feltörekvő vagy a fesztiválok életében még annyira nem otthonosan mozgó előadókkal, hiszen őket egy nemzetközileg bejáratott sztár árának töredékéért tudják elhozni, de a legjobb esetben az ő napján minden jegy elkel. Nagyon fontos ilyenkor, hogy olyan zenészeket hívjanak meg, akiknek a rajongócsoportha/célközönsége fizetőképes. Nagyon sokszor egymás után nem szeretik visszahívni ugyan azt a fellépőt, bár ez más felfogással bír DJ-k és zenekarok tekintetében. Vannak azok a lemezlovas sztárok, akik állandóak és valószínűleg egyik látogató se fogja rossz néven venni, ha ismét az ő szettjeire szórakozhat. Viszont a zenekarok életében ez más kérdés, ott szeretnek az újra támaszkodni.

5.7.1. Elszállásolás

A Balaton Sound esetében kevesebb az olyan fellépő, akinek szállást kell biztosítani, hiszen van, hogy lejön egy előadó a színpadról és két óra múlva már Romániában vagy Szerbiában lép fel. Van egy külön osztály a cégnél a szállások intézésére, akik csak ezért felelnek. Mikor a cég leszerződik egy előadóval rögtön kérnek tőle egy hosszú listát, amiben különböző „riderek” vannak. Ez sok más mellett például a technikai „rider”, hogy mit kell a stábnak biztosítani a színpadon, egy másik, hogy mit kér az öltözőbe vagy esetleg a „catering rider”, hogy milyen ételek biztosítását szeretné aznap este. És ebben a válaszban vannak benne az igényei, hogy ha szeretne akkor milyen legyen a szállás. Erről ők szerződést kötnek, amitől a cég semmi esetre sem térhet el negatív irányban. Nem teljesen az elszállásoláshoz tartozik, de arra is akad jócskán példa, hogy helikopterrel távozik egy adott fellépő, ha mondjuk a környező országok egyikében van nagyon rövid időn belül a következő fellépése. Az esetek nagy többségében a fellépők szólnak, hogy igényelnek e szállást, de arra is van példa, hogy az utolsó pillanatban szólnak, ők mégsem tartanak igényt rá.

5.7.2. Szabadidő

Általában, ha a fellépők nem csak a koncertjük idejét töltik itt, hanem előtte vagy után egy vagy több napot, akkor a szabadidő kérdését önmaguknak oldják meg. Természetesen, ha igénylik a stáb száz százalékosan helyt áll a kérésekben, persze bizonyos határokon belül. Minden nagyobb fellépőhöz kirendelnek egy „artist liaison”-t csúnyább nevén „bébiszittert”, aki amíg a fellépő az országban van ő felel érte. Értem itt, hogy ő várja őket a reptéren, intézi és szervezi a transfereket a fellépő számára, étkezést és igazából minden. Persze ezek mellett az a legfontosabb feladata, hogy az előadó időben odaérjen a fellépésére, úgy ahogy azt kell.

De emellett a második legfontosabb dolog, hogy jól érezzék magukat, így egy esetleges következő évekbeli felkérés alkalmával is jó szívvvel mond igent. Ha kitalálja a zenész, hogy ő bungee-jumpingolni akar a fesztiválon akkor az „artist liaison”-nak ezt meg is kell valósítania.

5.8. Építési munkálatok

A Sound esetében egy elég nagy beépítendő területről beszélünk. Körülbelül tíz hektár, ami 100.000 négyzetméternek felel meg. Ennek a területnek egy fesztiválózó fogadására alkalmas felépítése, majd lebontási munkálatok időtartama is egy – egy hétbe telik nagyjából. Ugye itt beszélünk a nagyszínpadról, a nála kisebb, de így is elég nagy, többi színpadról, ebből is van vagy hat – kilenc változóan évente. A VIP megépítése egy elég aprólékos munka. A különböző célokat szolgáló konténerek és kihelyezések.

Miután lebontották az egész területet, még egy hosszabb időbe telnek a rekultivációs munkálatok, mint például kitaposott aljnövényzet helyreállítását is meg kell kezdeni. Nagyjából 50-60 állandó munkatársa van a Sziget stábnak, a fesztivál idejére viszont ez a körülbelül a százszorosára nő és öt – hatezer ember dolgozik azon, hogy a közönség a lehető legjobb élményt kapja.

Nagyjából megvannak az állandó beszállítói a cégnek, ami köszönhető annak is, hogy az országban elég kicsi az ezt a szegmenseket kiszolgáló piac. Ha esetleg előfordul, hogy valamely alvállalkozóval nagyon elégedetlen volt a szervező csapat vagy volt valami nagyobb probléma akkor se feltétlen lehet ezen változtatni. Volt egy példa a szintén az ugyanebbe a portfólióba tartozó VOLT Fesztiválon, hogy egy soproni alvállalkozóval a technikai vezetőnek összetűzése akadt, aminek következtében következő évben szerette volna elkerülni a közös munkát, a piac szükségése, illetve költséghatékonysági szempont miatt, mégis ugyanezen alvállalkozóval kellett dolgozni. Mivel több színpadról beszélünk, ezért egy cég nem lenne képes kielégíteni a Sound igényeit, így a technikai osztály több megállapodást köt, valamely cég megcsinálja csak a nagyszínpadot, míg egy másik például a Sziget esetében kiemelkedő látványelemként is szolgáló Colosseum-ot. „A Colosseum egy 3000 férőhelyes parti helyszín, amit az ókori amfiteátrumok ihlettek. Egy látványos szobrászati alkotás, ami 2012 óta a Sziget Fesztivál egyik legnépszerűbb találkozóponjtja is egyben. Mai formájában, a kilenc méter magas és 40 méter átmérőjű építmény 3000 raklapból áll össze” (hellowood.eu – letöltés dátuma: 2020. november 24.). Megkezdődtek a tárgyalások a HELLO WOOD kivitelező céggel egy hasonló karizmatikus helyszín megalkotásával kapcsolatban a Balaton Sound területére is. A technikai osztály felel a terület kijelölésért, az előzetes egyeztetések lebonyolításáért, a

helyszínen az építési munkálatokat végző emberek összefogásáért, aztán ott közösen egyeztetnek a tényleges területről és az időintervallumról amíg az installációknak el kell készülni.

Az elmúlt években esett át a fesztivál nagyszínpada egy teljes dizájn változáson. Ennek lefolyása is egy meghívásos, kiírt pályázattal indult. Volt egy ismeretségi kör, akiről úgy gondolta a szervező gárda, hogy ekkora volumenben is igényes munkát tudnak megvalósítani, így három – négy embernek elküldték a pályázati „brief”-et, amire érkeztek válasz anyagok. A jelen külső megnyerte a döntéshozókat és három évre állapodtak meg a kivitelezővel akkor, ami pont most járna le, de mivel magával ragadta a csapatot és a látogatókat egyaránt, így valószínűleg meghosszabbításra kerül a szerződés (Filutás Anna interjú – 2020. november 20.).

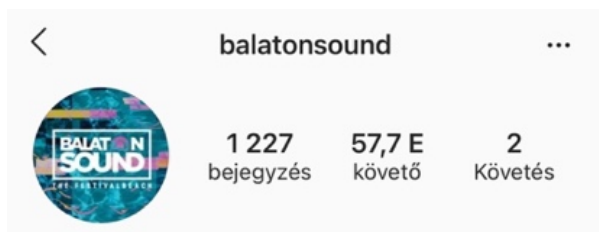
A fesztiválok tekintetében mindig ott van a befolyásolhatatlan tényező: az időjárás. Hány olyan évre tudunk visszaemlékezni, mikor attól zengett a média, hogy gumicsizmában bulizták végig a fiatalok a Balaton Sound-ot. A technikai osztály megteszi azokat a kellő óvintézkedéseket a helyszín felépítése közben, hogy egy zuhatag alkalmával is tudjanak közlekedni azon járművek, amiknek muszáj. Ezért például fém, alumínium utakat építenek a fő helyszínek megközelítésére, nyilván ez egy elég költséges dolog, ezért túlbiztosítani se szeretnék, de bizonyos szintű megelőzési munkálatokra szükség van. Folyamatosan tapasztalható dolog, hogy kevesebb napi jegy fogy ilyen napokon, de ilyen esetekre vannak olyan helyszínek, ahol esőzés alkalmával is tud szórakozni egy bizonyos mennyiségű ember. Emellett ott a lehetőség az adott produkció kicsit csúsztatására, vagy leállítás és később folytatására. (Filutás Anna interjú – 2020. november 20.)

5.9. Médiakommunikáció

A mai világban elengedhetetlen a „social médiá”-ban való részvétel. Ennek a Balaton Sound is eleget tesz több formában is:

- Természetesen rendelkezik a fesztivál saját honlappal, amely a magyar mellett olvasható, angolul, csehül, németül, franciául, olaszul, hollandul, lengyelül és szlovénul is.
- Jelen van a Facebookon, ahol közel háromezrezer ember követi a hivatalos oldalukat, amin magyarul és angolul közvetítenek a közönség felé, úgy ahogy a többi felületen is.

- Az legnagyobb képmegosztó portálon, az Instagram-on is majdnem hatvanezer követővel rendelkeznek.

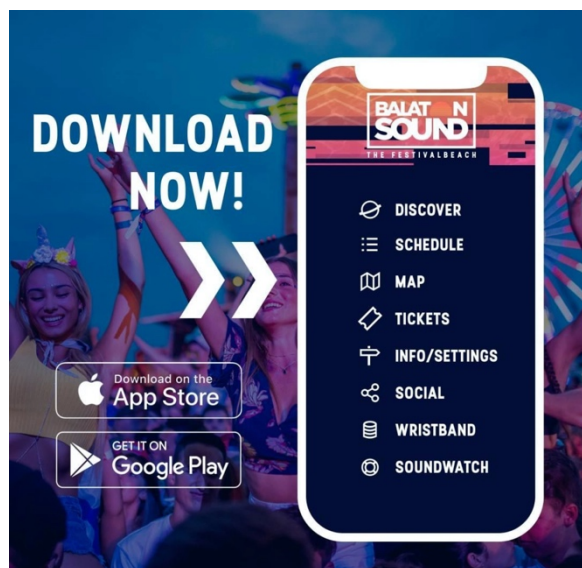

6. ábra Balaton Sound Instagram Forrás: [instagram.com/balatonsound](https://www.instagram.com/balatonsound)

- Bár Magyarországon nem olyan népszerű, külföldön annál inkább, így a Twitteren is fellelhetők.

Nem csak előkészületekkor, az egész fesztivál ideje alatt, pontos és sűrű információkat kapunk, illetve az öt napon kívül is egész évben próbálják fenntartani az érdeklődést. Több eszközzel is. Időről-időre például „Emlékszel, hogy két hónappal ezelőtt mekkora showt csinált a The Chainsmokers a színpadon” és ehhez hasonló posztok jelennek meg, hogy ne hogy egy pillanatra is elfelejtse bárki a fesztivált. Emellett a látogató közönség tükön ülve várja, a fesztivál bejelentését az első neveket illetőleg. Ugyanis több turnusban jelentik be a fellépőket, így ahogy közeledünk a fesztiválhoz, egyre több fellépő neve lesz ismeretes.

Médiakommunikáció mellé sorolnám a Balaton Sound saját, mobiláruházainkból (IOs, Android) letölthető applikációját is.

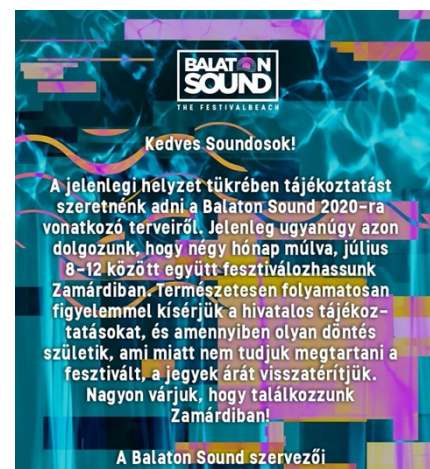

7. ábra Balaton Sound Applikáció Forrás: [instagram.com/balatonsound](https://www.instagram.com/balatonsound)

5.10. A koronavírus hatása a 2020-as Balaton Sound fesztiválra

A 2019. decemberében távol keleten felfedezett COVID-19 világjárvány 2020. márciusában elérte hazánkat, e hónap negyedikén jelentették be az első fertőzöttet. Sorra érkeztek az olyan javaslatok, majd később korlátozások, amik megalapozták, hogy ebben az évben a nyár fesztiválok nélkül marad. Március hetedikén már le is mondták az első nagyobb csoportosulást, a tizenötödikére tervezett megemlékezést, ám az önkormányzati ünnepek megtartásának kérdését a helyi rendezőkre bízták. Három nappal később érkezett az Operatív Törzs javaslata, miszerint „a szervezők tekintsenek el az ünnepi rendezvények megszervezésétől, különösen akkor, ha azok zárt helyre tervezettek” (Magyarország Kormánya hivatalos Facebook oldal – letöltés dátuma: 2020. november 23.). Március 11-én megrendkívüli jogrendet, veszélyhelyzetet rendelt el a kormány, ezzel megjelentek többek között az első olyan korlátozások, amelyek a nyári eseményt is eltörölni látatták: betiltották a 100 főnél nagyobb beltéri és 500 főnél nagyobb kültéri rendezvény megtartását (Magyarország Kormánya hivatalos Facebook oldal – letöltés dátuma: 2020. november 23.). Március 13-án érkezett a következő bejelentés csokor a járvánnyal kapcsolatos küzdelem minél sikeresebb lefolytatásával kapcsolatban: bezártak az iskolák, mobilkórházat épített a kormány a koronavírusos fertőzöttek ellátása érdekében, illetve specifikálódott akciócsoportokat kreáltak. (pandemia.hu – letöltés dátuma: 2020. november 23.) Ekkor talán még senki sem sejtette, hogy hosszú korlátozásokkal teli hónapok elé néz a magyar társadalom, illetve, hogy ez a nyár nem olyan lesz, ahogy azt tervezték az emberek. Ez a rész érintette a fesztiválokat is. Március 16-án a kormány intézkedései a következők voltak: aznap éjféltől általánosan betiltották a rendezvényeket, sporteseményeket zárt kapuk mögött lehetett játszani, de kiemelték, hogy inkább úgy se, szórakozóhelyek, színházak és mozik is bezártak, a családi összejöveteleken kívül minden elhalasztását kérték.

A Balaton Sound tekintetében az első pandémiás közlemény is ezen a napon jelent meg, ami az alább mellékelt képen látható. Az interjúmnak köszönhetően tudom, hogy a szervezők már az első bejelentésekkor A, B, C, sőt Zs terveket is gyártottak a kialakulni látszó helyzetről, ám pár héttel később a teljes fesztivál megtartását lefújták. Érdekességképp megkérdeztem, hogy gondoltak-e arra mikor még nem volt ennyire kiéleződött a helyzet, hogy fokozott egészségügyi és biztonsági

8. ábra Közlemény Forrás: facebook.com/balatonsound

intézkedések mellett (gondolván itt a csökkentett létszámra vagy esetleg maszkviselésre) megtartják a fesztivált. Ám a szervezők ezzel a végkimenetellel nem is számoltak, úgy érezték ez olyan esemény és akkora tömegrendezvény, ahol túl kockázatos lenne ezt bevállalni. Ezzel szemben, szintén ugyanezen szervezői portfólió alá tartozik a STRAND fesztivál és a B My Lake, de a Nagyon Balaton kisebb rendezvényei is ahol volt arról szó, hogy ezt az 500 főt, különböző beengedéssel, teljesen szeparálva, de egy színpadot nézve megpróbálják megoldani (Filutás Anna interjú – 2020. november 20.), ez pár ezer főig működhetett volna, viszont a Balaton Sound látogatói száma ennek sokszorosa az öt nap leforgása alatt.

Mint említettem pár héttel később, pontos dátum szerint április 30-án megjelent a következő közlemény a Balaton Sound hivatalos Facebook oldalán, miszerint 13 közös, együtt átbulizott év után idén elmarad a fesztivál köszönhetően a kormány hivatalos döntése értelmének, miszerint 2020. augusztus 15-ig nem tartható 500 főnél nagyobb tömegrendezvény. Nem ez volt az egyetlen indok ám ami az elhalasztásra készítette a szervező csapatot. A közel egy éven át tartó szervezésnek ugyanis vannak olyan, már időközben elköltött költségei, ami nem igényelhető vissza, ilyenek mondhatók a kommunikációs kampányok, az a pénz, amit elköltenek a Facebook-on, Instagram-on,

social média felületein vagy akár ügynökségeken keresztül. Ezt az áprilisi időpontot érezték annak a lélektani határnak, ahol a legkevesebb sérelemmel tudja megúszni a cég ezt az évet (Filutás Anna interjú – 2020. november 20.). Ezen költségekhez sorolható a fellépők foglалója, de Anna elmondása szerint a külföldi fellépők megértők voltak és tekintettel a kialakult helyzetre visszautalták a már kifizetett összegeket.

Amint a fesztivál bejelentette, hogy lemondja az ez évi eseményt, elindították az olyan folyamatokat, ami a hónapok óta tartó munkájukat visszamondása volt. Minden olyan területen, ahol erre lehetőségük volt, például: a technikai megrendelések, színpadelemek, fellépők lemondása, kommunikációs fizetős kampányok leállítása, minden olyan alvállalkozójukkal, akikkel volt élő szerződésük megpróbálták racionalizálni a helyzetet és a lehető

9. ábra Közlemény 2. Forrás: facebook.com/balatonsound

legminimálisabb költséssel folytatni az április utáni munkát. Voltak olyan területek a cégen belül, amikre sokkal nagyobb nyomás nehezedett, mint a kommunikációs osztály vagy akik a jegyértékesítéssel foglalkoznak, hiszen egy ismeretlen szituációban találva magukat ki kellett dolgozni egy új stratégiát, „refund²-folyamatot”, hogy a már megvásárolt jegyeket bérleteket, hogy tudják visszaváltani, avagy tovább görgetni, amivel a cég jogászainak rengeteg munkája volt. A munka ezen része demotiváló volt a csapatnak, hiszen a több munkával járt a fesztivál visszamondása, mint ha a szokásos szervezés ment volna végbe, ráadásul teljesen új és ismeretlen szituációkkal találták szembe magukat. A jegyek visszatérítésére három opciót dolgozott ki a cég:

- a jegy továbbvitele – semmilyen teendője nincs a vásárlónak, a 2020-as évre váltott belépőt felhasználja a következő évi fesztiválon. Egészen jövő májusig visszaválthatja, ha esetleg az új fellépőfelhozatal nem nyeri el a tetszését.
- kreditrendszer – a már megvásárolt belépő értéket feltölthetik egy Sziget portfóliós kreditre és bármelyik a portfólióban szereplő fesztiválon levásárolhatják, így a megvásárolt Soundos bérlet értékében vásárolhat VOLT vagy Sziget fesztivál napijegyeket.
- a teljes összeg visszaváltása.

A már megvásárolt belépők nagyjából felének visszatérítését kérték a vásárlók eddig, amit Anna egy elég jó értéknek ítélte meg beszélgetésünkön.

Fellépők tekintetében érdeklődtem, hogy volt-e olyan világsztár, aki előbb lemondta volna szereplését, mint hogy azt a Sound letárgyalta, illetve bejelentette volna közönségének, de ilyenkor közös kommunikációval próbálták volna megoldani a helyzetet, ám ez itt nem állt fenn. A portfólió egy másik fesztiváljánál azonban, az összes külföldi fellépő jelezte, hogy nem tud Európában turnézni és így részt venni az akkor még ingoványos talajon álló STRAND fesztiválon. Ennek kommunikálása érdekében volt egy nagyobb bejelentés, ahol elmondták, hogy a lemondások miatt nem tudnak részt venni a már beharangozott fellépők, így kisebb nevekkkel igyekeztek helyettesíteni őket. Felvettem a kérdést, hogy az idénre leszerződött fellépőkkel tárgyaltak-e a fellépés következő évre történő áthelyezéséről. Mindenkiel beszélgettek erről, de olyan képlékenynek tűnik a 2021-es év is, hogy ki akar turnézni jövő nyáron vagy ki nem, de kifejezetten volt olyan sztár, aki jelezte, hogy az idénre tervezett turnét szeretné következő nyáron megvalósítani és a Sound szervezői benne vannak-e ebben, volt olyan, akivel el is kezdődött az egyeztetés. Ennek köszönhetően jelenleg van átfedés a 2020-as

² angol refund szó jelentése: visszatérítés

és a 2021-es felhozatal között, de egyáltalán nem az lebegett a szervezők szeme előtt, hogy minden áron ugyan azt a keretet akarják megteremteni jövőre, amik idénre voltak.

Megkérdeztem, hogy hogy állnak a jövő évhez a szervezők az elmúlt évekhez megszokott fesztivált remélnék és terveznek-e vagy már óvatossággal állnak a következő nyár kérdéséhez. Jelenleg óriási kérdőjellel állnak a következő évhez, többféle terveik vannak, de mindezek mellett fel kell készülniük a legrosszabbra és tanulva az elmúlt hónapokból, ha nem tudják megtartani a fesztiválokat vagy nem ebben a formában akkor mi a teendő. Mivel a Balaton Sound egy nemzetközileg ismert és kedvelt fesztivál, így a látogatók több, mint 50 százaléka külföldi, emiatt jobban kell fókuszálni, mind a magyar, mind a környező országok közönségének igényeire. Bizakodók a szervezők és reménykednek, hogy a szokásos formában meg tudják tartani a rendezvényt, a legnagyobb nevek, úgynevezett headliner-ek már le vannak foglalva. Várják, hogy lesz-e vakcina, figyelik a környező országok eseményeit és hogy a más európai országok fesztiváljai, hogy reagálnak, van olyan is aki már most tudottan nem tartja meg a következő évi eseményét sem, hanem további egy évvel halasztja el. Ilyen fellépő is volt, akivel zajlottak a tárgyalások, de úgy gondolta 2021-ben túl kockázatos lenne felvállani egy turnét, így ők csak 2022-ben gondolkodnak.

A fellépők bejelentése és a jegyértékesítés az elmúlt években november – december környékén kezdődött meg, a helyzetre tekintettel ezen is módosítani kellett, hiszen várhatóan hazánkban akkor tetőzik a vírus. Ilyen időkből az embereknek nincs kapacitásuk a jövő nyarukkal foglalkozni, nem vásárolnak fesztivál belépőket, így a bejelentés valószínűleg a jövő elejére csúszik.

Mint ahogy világ és Európa szerte számos különböző ágazatra volt negatív hatással a 2020-as világjárvány, úgy nem kivétel ez alól a szórakoztatóipar sem. Fülöp Zoltán – aki a Sziget, Volt és Balaton Sound fesztiváligazgatója – szerint nem csak, hogy negatív hatással van a szegmensre a pandémia, hanem nevezhető egyfajta vízváltónak is. A 2020. tavaszán bevezetett szabályozások és tiltások teljes mértékben ellehetetlenítették valamennyi komoly, európai szemmel is számottevő fesztivál megrendelését és a szórakozóhelyek normál üzemen tartását, de ezen korlátozások a vírus második hullámával ismét életbe léptek.

Ahogy más iparágakban itt is rendkívül fontos szerepet tölt be az éves üzleti terv, a minimum egy, de leginkább több évre előre meghatározott irányok és célok elérése.

A Sziget Zrt. már a 2019-es fesztivál szezon számaival sem volt teljes mértékben elégedett, ezért a 2020-as idényre öt – tíz százalékos áremelést terveztek, de a rendkívüli helyzet minden korábbi tervezetet keresztül húzott.

A költségvetésre nem csak a bevételek kiesése volt negatív hatással, hanem a fix költségek megléte is. Nagyjából két fő részre csoportosíthatók a cég kiadásai, az első a marketing, műszaki kivitelezés és egyéb gyártási költségek. A második csoport pedig a foglalkoztatottak bér- és járulékköltségei, az iroda- és raktárbérlés valamint egyéb állandó költségek. Ezen kiadások miatt a cég a 2020-as évre milliárdos veszteséget könyvelhet el, amelyet költségsökkentésekkel és külső forrásból, banki hitelekkel tudnak finanszírozni.

Az anyagiakon túl további problémát jelent, hogy a bizonytalanság miatt nehéz a programokat megtervezni, ezen belül is nehéz a cég számára lekötni a fellépőket.

A Magyar Turisztikai Ügynökség 700 millió forintos keretösszeggel indított támogatási programot a fesztiválpiac felkarolására, valamint az 5,3 milliárd forintos keretet különített el az állam, az úgynevezett raktárkoncertek megrendelésére. Jóllehet a száz milliós, esetenként több milliárdos keretből gazdálkodó fesztiváloknál ezen összeg nem tud minden hiányt kielégíteni. Fülöp Zoltán mindenképp bizakodó a jövőt illetően, azonban mint minden cégnél a Sziget Zrt.-nél is kíváncsian várják az elkövetkezendő időszak alakulását. (mfor.hu – letöltés dátuma: 2020. november 20.)

6. KÉRDŐÍV

Kérdőívem 18 kérdésből áll, mely három demográfiai kérdéssel kezdődik, ezek vonatkoznak a kitöltő nemére, életkorára és lakóhelyére. Ezeket a kérdéseket öt olyan követi mely általánosságban méri fel a kitöltők véleményét tapasztalatait. Fontosnak tartottam a mai környezetvédelmi körülmények tekintetében kitérni arra is, illetve a Balaton Sound esetében, meghatározó a helyi lakosok / nyaralótulajdonosok kérdése így azzal kapcsolatban is kértem a kitöltők általános álláspontját. Az utolsó tíz kérdés specifikusan a Balaton Sound köré fonódik, ahol utána jártam többek között annak, hogy milyen gyakorisággal és mely fesztiválokra vesznek részt a kitöltők, milyen fontossági rangsor lebeg a szemük előtt belépő vásárláskor, vagy hogy azt mikor veszik meg.

Összesen 111 kitöltőm lett, akiknek a válaszaival fogok dolgozni a továbbiakban. A nemek aránya érdekesen alakult, a teljes mintanagyság 73 százaléka nő, míg csak kicsivel több, mint negyede férfi, pontosan 27 százaléka. Véleményem szerint a férfiak kevésbé fogékonyak az ilyesfajta tesztek kitöltésére, főleg, hogy a válaszadók több, mint háromnegyede a 18-25 éves korosztályba tartozik. Emellett fontos kiemelnem, hogy a kitöltők nem szerinti megoszlása nem enged közvetlen következtetni arra, hogy a férfiakat kevésbé érdekli a fesztiválozás világa.

Kiemelném az évenkénti megoszlást is. A fesztiválozás köztudottan egy kortalan szórakozási lehetőség, ennek ellenére jómagam is rácsodálkoztam már egy - egy fesztiválon, hogy elképzeléseimhez képest, mennyivel idősebbnek tűnő résztvevők is szembe jöttek velem. Bár az eredményem valamilyen szinten biztos, hogy torzult, hiszen egyetemista társaim, illetve szintén szakdolgozat előtt álló személyek között terjesztettem leginkább a kérdőívem, sőt egy online platformon történő kitöltéshez internethasználatra van szükség, amely feltétel az idősebb korosztálynak nem biztos, hogy adott. Ezek összességének eredményeképp a kitöltőim legnagyobb része (90,1 százaléka) 18 és 25 év között van. Négy korszakot állapítottam meg: 18 év alatt, a már említett 18 és 25 év között, 26 és 30 év között és a 30 év feletti korcsoportot. Számomra meglepő volt, hogy a kitöltők között nem akadt 18 év alatti, pedig a fesztiválok 14 éves korig nagykorú cselekvőképes kísérővel (balatonsound.hu - Balaton Sound Házirend – letöltés dátuma: 2020. november 22.) látogathatók, az életév betöltése után pedig anélkül is. Manapság a tinédzser generáció inkább az Instagram és a TikTok online platformokat használja, mint sem a Facebook-ot, így talán emiatt nem volt egy fiatalos kitöltő se. Az egész halmaz elenyésző, 6,3 illetve 3,6 százaléka volt rendre 26 és 30 év közötti, illetve 30 év

feletti. A torzulás ellenére, a feltételezésem helytállónak tűnik, miszerint leginkább a 18 és 25 év közötti embereknek jelenti ez a legnagyobb kikapcsolódást, élményt. A későbbiekben úgy kalkulálok, hogy a megkérdezettek túlnyomó többsége húsz év körüli.

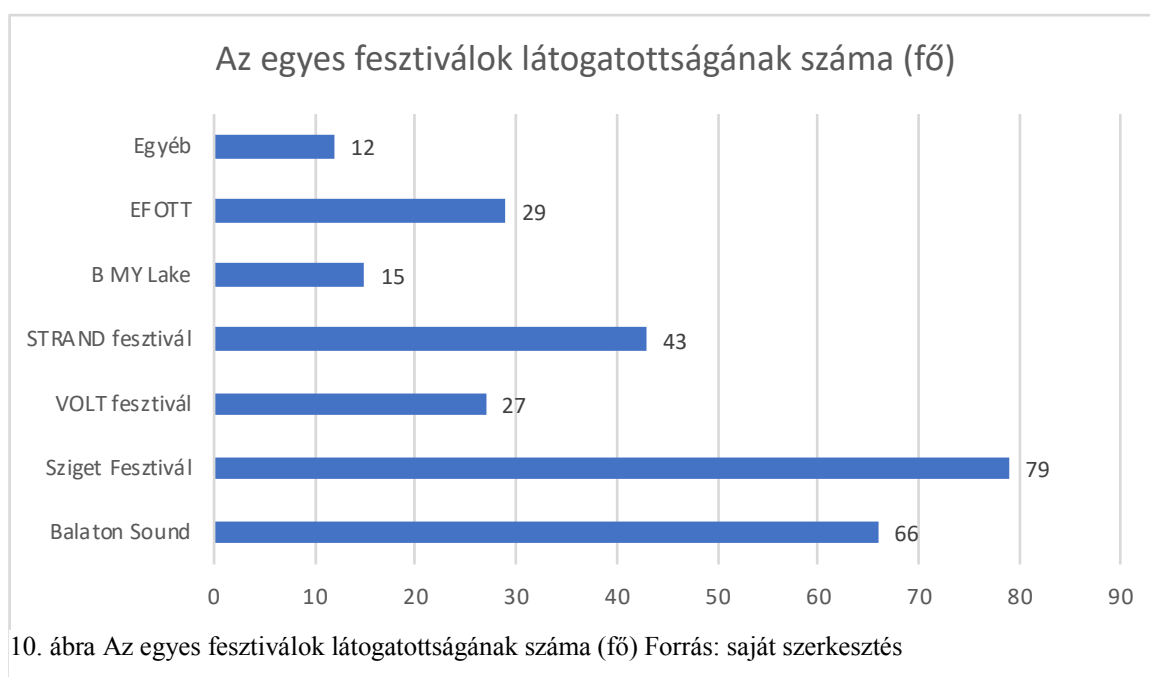
A lakóhelyre vonatkozólag szintén négy csoportot különítettem el: főváros, megyeszékhely, város és falu/község. A kitöltőim nagyrésze fővárosi 69,4 százalékkal, ezután 19,8 százaléka városi, 5,4-5,4 százaléka pedig megyeszékhelyen, illetve falu/községben él.

Ön hány zenei fesztiválon járt eddig?

Arra is kíváncsi voltam, hogy a kitöltő hány fesztiválon járt eddig. A válaszokból kiderült, hogy a teljes mintanagyság majdnem háromnegyede legfeljebb öt zenei fesztiválon vett részt, míg 15,3 százaléka 6 és 10 darab között, míg 10,8 százaléka több mint 10 darabon.

Ön mely fesztiválon járt már?

Itt hat fix lehetőséget, illetve az egyéb manuálisan kitöltendő válaszlehetőséget adtam meg. A hat fix lehetőségnek az ország fesztiválpiacának legkiemelkedőbbjeit soroltam fel: Sziget fesztivál, Balaton Sound, VOLT fesztivál, Strand fesztivál, EFOTT illetve a B My Lake. Repertoárban a leghasonlóbbnak a Sziget és a Balaton Sound fesztivált mondanám, a két fesztiválon nagyjából ugyan akkora arányban jelennek meg világ sztárok, mint a hazai zenei paletta legfényesebb csillagai, túlnyomó többségben könnyűzenében. A VOLT fesztivál inkább a rock előadóinak ad terepet, STRAND fesztiválon sokkal több magyar előadóval találkozhatunk, évek óta itt kerül átadásra a Petőfi Zenei Díj is, ehhez hasonló az EFOTT is,

illetve a B My Lake, ahol inkább az underground elektronikus zenéjé (bmylake.hu – letöltés dátuma: 2020. november 22.) a főszerep.

Érdekes felismerés volt, hogy az a 66 válaszoló, akik részt vettek a Balaton Sound-on 5 kivételével, mind voltak a Sziget fesztiválon is. Ez a stílusban hasonló kínálatnak köszönhető szerintem, a maradék öt látogató volt az EFOTT-on, B My Lake-n, STRAND-on és a VOLT-on is.

Az egyéb lehetőség megjelölésénél, majd megfogalmazásánál elég tág szemlélettel válaszoltak a kitöltők: Szegedi Ifjúsági Napok, Fishing on Orfű, Campus Fesztivál, feltűntettek gasztronómiai, kisebb vidéki vagy városi, klasszikus és népzenei fesztiválokat, de volt olyan is aki a világhírű és nemzetközileg elismert Tomorrowland-et említette meg.

A környezetvédelem az emberiség által létrehozott ökológia lábnyom csökkentésére és megszüntetésére irányul. A tendencia azt mutatja, hogy a környezetvédelem nem csak kollektív szerepkörben, hanem az egyén életében is megjelenik, azaz a személyes használat tárgyainktól kezdve, a mobilitáson át, egészen a szórakozásig számottevő szerepet tölt be. Kérdőívemben kettő közvetlen irányul a témára. Az első kérdésre miszerint **„Tisztában van-e a „zöld”, ökocentrikus fesztivál jelentésével?”** a válaszadók 73 százaléka válaszolt „Igen”-nel és mindössze 27 százaléka „Nem”-el. Ez a közelítőleg 2:1 arány nagyon jól rámutat, hogy az embereket érdekli hogyan tudják fenntartható módon megváltoztatni szokásaikat, illetve ezt támasztja alá a második kérdésem:

Mennyire fontos, hogy „zöld”, ökocentrikus legyen a fesztivál, amin részt vesz?

A válaszok a következő módon alakultak: „Nagyon fontos” 17,1 százalék; „Fontos” 46 százalék; „Semleges” 27,9 százalék; „Nem fontos” 5,4 százalék és válaszadók mindössze 3,6 százaléka szerint „Egyáltalán nem fontos”. Itt egy megkonkrétabb eredmény látható, mert a válaszolók kétharmada pozitív irányban gondolkodik a kérdés köréről és csapán 9 százalékanak nem fontos a fenntarthatóság. Szűkebb rákereséssel kiderül, hogy a női válaszadókra jellemzőbbek a „Fontos” illetve „Nagyon Fontos” kategóriák. A világ környezetvédő aktivistáik között a nőknek meghatározó szerepe van, gondoljunk csak Greta Thunberg-re. „A Mintel közvéleménykutató intézet 2018-ban végzett kutatása szerint a nők jobban aggódnak a bolygó megmentéséért, mint a férfiak.” (contextus.hu – letöltés dátuma: 2020. november 22.) Talán ezzel a párhuzammal köthető össze, hogy a válaszadók közül nagyobb arányban tartják fontosnak a nőket, mint a férfiakat, hogy „zöld” fesztiválon szórakozzanak.

Ön mit tenne, ha kiderülne, hogy egy nagyszabású zenei fesztivál a lakóhelyéhez közel kerülne megrendezésre?

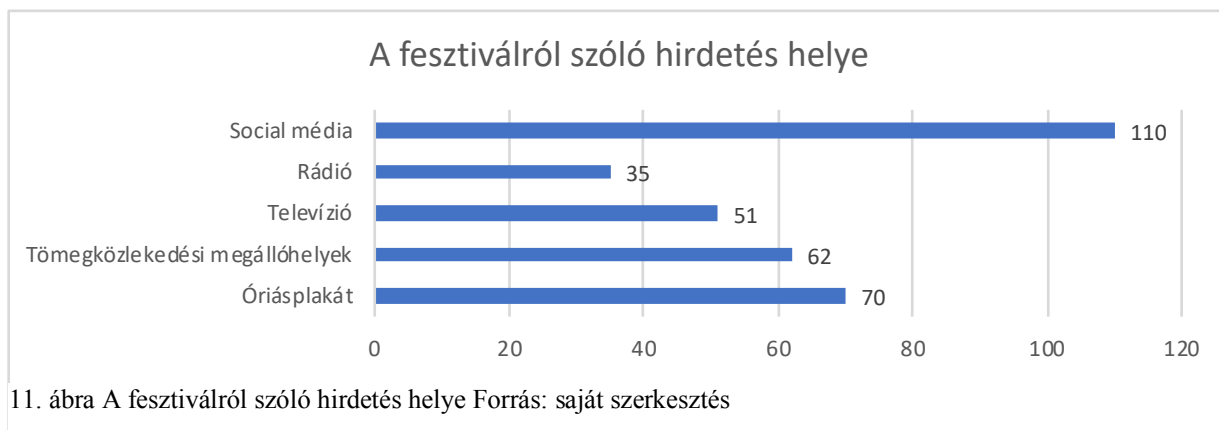
Az előző kérdések hatásaképp, itt is meg tudok állapítani közvetett környezetvédelmi vonzatokat. A hang és fényszennyezés nem feltétlen mérhető ugyanakkora jelentőséggel össze bármilyen kémiai vagy fizikai környezetszennyezéssel, illetve egy fesztivál esetében ez csak időszakos, ellentétben egy autópálya vagy reptér konstans forgalmával, azonban a válaszok kapcsán érdemes a jövőben erre a problémára is kitérni. A válaszadók legnagyobb része, 39,6 százalékát ugyan nem zavarná, de valószínűleg elutazna a környékről, ami szinten valamilyen környezeti lábnyommal jár. Tehát a kémiai/fizikai és a fény hang emisszió, illetve még ezek megelőzése is kölcsönös hatással vannak egymásra.

Másrészről a Balaton Sound esetében számos olyan vitáról hallani, cikket lehet olvasni, amely a területi nyaralótulajdonosok vagy a környező települések lakói és a fesztivál között zajlik. A konfliktus gyökere a hangzavar, ezért kíváncsi voltam, hogy a kitöltőimet mennyire zavarná, ha egy nagyszabású fesztivál, amilyen a Balaton Sound is az ő lakóhelye közelében kerülne megrendezésre.

A kérdőívem következő kérdései specifikusan a Balaton Sound-ra vonatkoztak. Az első kettő ilyen a marketinggel és hirdetéssel volt kapcsolatos.

Hol találkozott a fesztiválról szóló hirdetéssel?

Az öt kategória (óriásplakát, tömegközlekedési megállóhelyek, televízió, rádió, social média felületek) közül a válaszadók egy kitöltőjénél száz százaléka social média felületen találkozott már a fesztivállal, ami egy várt adat volt a mai technológiai előrehaladottságnak köszönhetően, az az egy személy, a következő kérdésben rákérdeztem, hogy a lehetőségek közül hol hallott legtöbbször a hirdetésről, amire 91 százalékban szintén ez a válasz érkezett. Aki a social média felületen nem hallott a fesztiválról 30 év feletti, abban a korcsoportban nem olyan elterjedt ezen platformok használata. A két legkevesebb voks a rádióra és a televízióra érkezett, ami köszönhető annak, hogy a minta nagy része 18-25 év közötti, akik életében ez a két média egyre

11. ábra A fesztiválról szóló hirdetés helye Forrás: saját szerkesztés

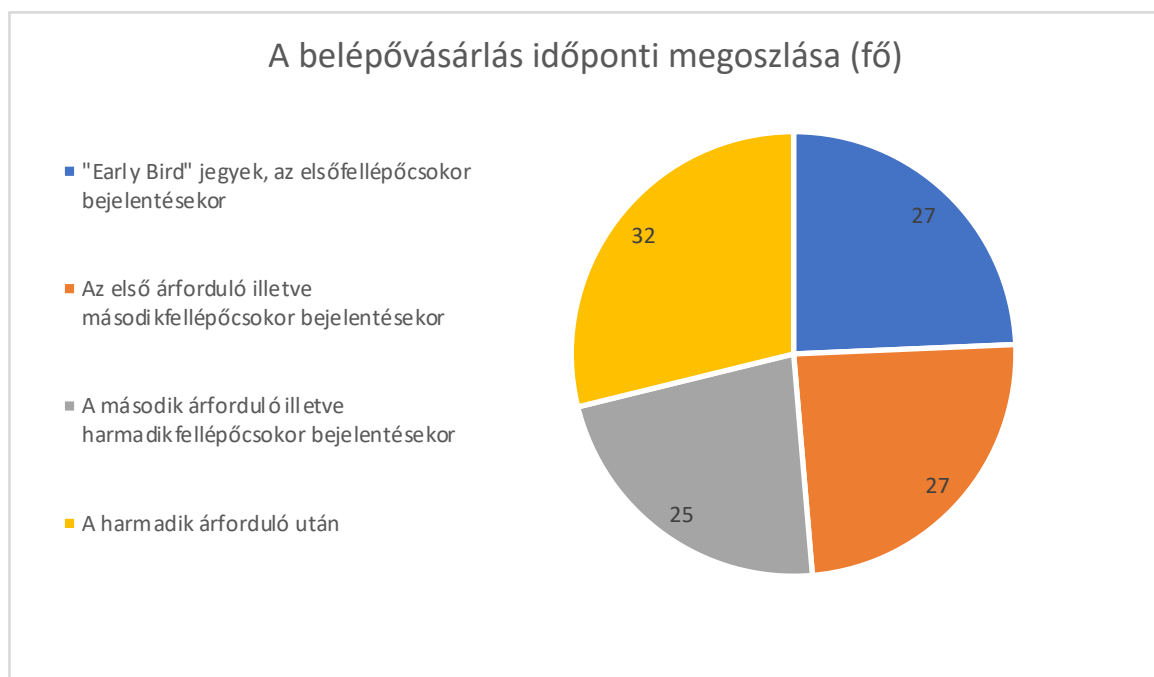
kisebb helyet foglal el. Az óriásplakát illetve tömegközlekedési megállóhelyek állnak a második és harmadik helyen, rendre 63,1 és 55,9 százalékkal.

Mióta fesztiválozni jár, minden évben részt vesz ezen az eseményen?

Látogatottság szempontjából a Balaton Sound a második legnagyobb fesztivál hazánkban, a Sziget fesztivál után (mti.hu – letöltés dátuma: 2020. november 22.), így nem meglepő eredmény, hogy amióta fesztiválozni járnak a kitöltők, majdnem háromnegyedük minden évben részt is vesz a rendezvényen.

Mikor vásárolja meg belépőjegyét az alábbi lehetőségek közül?

Az adott válaszok nagyjából egyenlő eloszlást mutatnak, ám ennek ellenére fel tudok vázolni egy logikát. Az „Early Bird” jegyeket a veterán fesztiválosok vásárolják általában, akik számára maga az élmény és kikapcsolódás érzése sokkal többet jelent. Részletesebb vizsgálat során megfigyelhető, hogy azon látogatók közül, akik ilyen fajta jegyeket vásárolnak, sokak elsődleges szempontnak sorolták az ismerősök részvételét a későbbi kérdések egyikében.

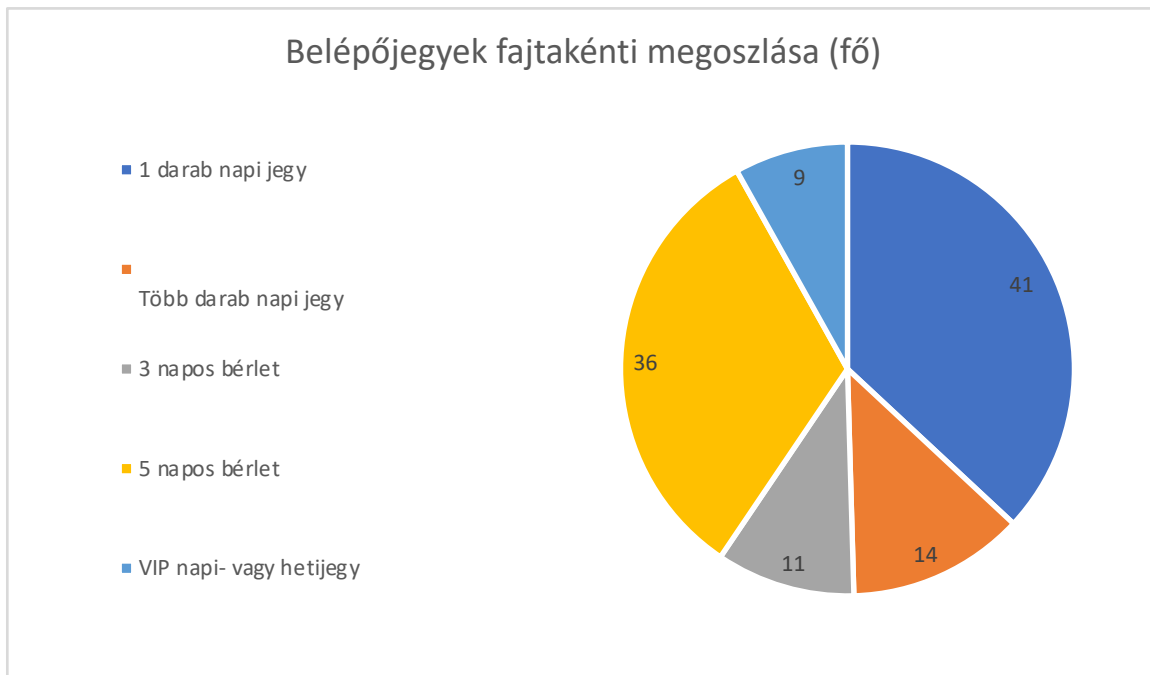

12. ábra A belépővásárlási időpont megoszlása (fő) Forrás: saját szerkesztés

Milyen belépőjegyet vásárol általában?

A belépőjegyek fajtájának tekintetében a látogatók 32,4 százaléka 5 napos bérletet vált, ami a rendezvény teljes egészét lefedi, illetve körülbelül ilyen százalékkal mozog azok összesége is, akik 1 darab napijegyet vásárolnak 36,9 százalékkal. A maradék három lehetőség a több darab

napijegy, a 3 napos bérlet és a különféle VIP jegyek voltak, amik rendre 12,6 százalék, 9,9 százalék és 8,1 százalékot vettek el az egészből.

13. ábra Belépőjegyek fajtakénti megoszlása (fő) Forrás: saját szerkesztés

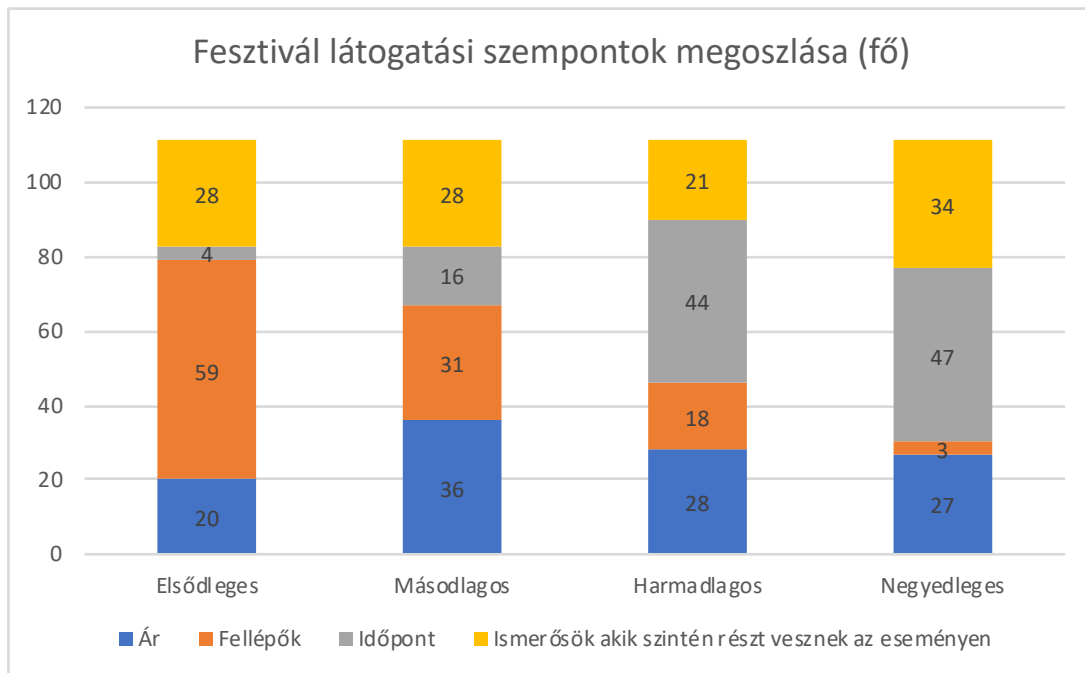
Vásárolt-e már kombinált (Balaton Sound + valamely másik fesztivál) bérletet?

Meglepő eredménnyel szolgált a következő kérdés. Annak ellenére, hogy sokan válaszolták, hogy több fesztiválon is részt vesznek, mégis kirívóan kevesen vásároltak már kombinált bérletet, pedig ez kedvezményhez is juttatja a fesztiválozókat, ha amúgy részt akarnak venni mind a két választott fesztiválon.

Kérem rangsorolja a következő szempontok alapján, melyik mennyire befolyásolja a döntését, hogy ellátogat-e a fesztiválra!

Itt négy szempont szerint kértem a kitöltőket, hogy rangsorolják azokat: ár, fellépők, időpont és az ismerősök, akik szintén részt vesznek az eseményen. A kitöltő több, mint fele 59 ember gondolja elsődleges szempontnak a fellépőket, másodlagos szempontnak legtöbben, 36 ember az árat gondolja, harmadlagosnak legtöbben pedig az időpontot választották. A kiértékelés úgy lenne a szabályosan szép, ha negyedlegesnek az ismerősök részvételét jelölték volna, de itt is az időpont győzedelmeskedett. Meglepő eredmény volt, úgy gondoltam, hogy több embernek lesz fontosabb szempont az ismerősök részvétele, hiszen a fesztiválozás varázsa mégis egy közösségi élmény, amit sokkal jobb csapatban megélni, mint egyedül, bár nem feltétlen kell a fesztiválra barátokkal érkezni, benn is köttethetnek új kapcsolatok. Az időpont is előrébb

csúszott a feltételezéseimben, ám a minta itt is mást mutat. Ezt csak négy ember jelölte meg elsődleges szempontként. A fesztiválok az évek során egyfolytában bővültek, így lettek a nulladik napok majd később a mínusz egyedik napok, bár az eredmények tekintetében ez nem számít annyira a látogatóknak. A válaszok egy része számomra váratlan eredményt hozott, ideértve, hogy fontosabb szempontnak gondoltam mind az időpontot, mind a szintén résztvevő ismerősöket.

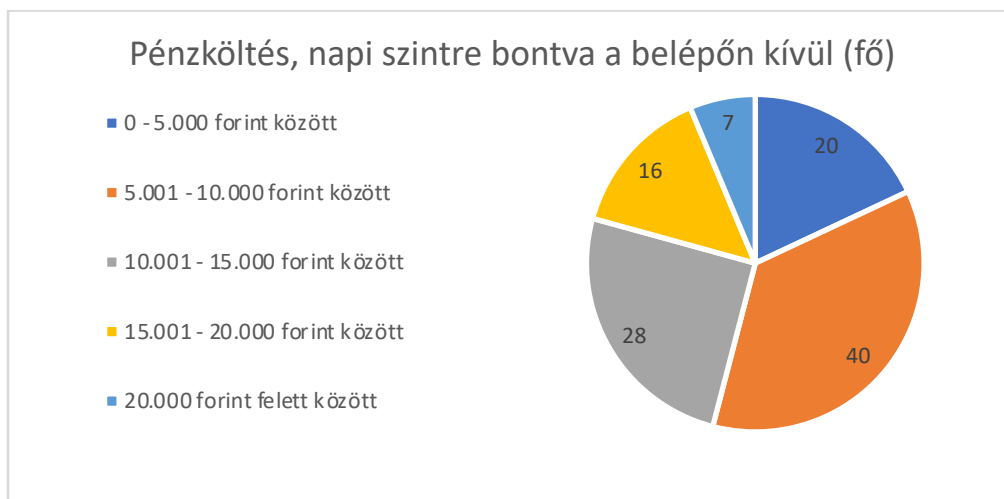
14. ábra Fesztivál látogatási szempontok megoszlása (fő) Forrás: saját szerkesztés

Az alábbi lehetőségek közül válassza ki az Önre legjellemzőbb árkatagóriát pénzköltés szempontjából egy nap tekintetében, a belépőn kívül!

A kérdőív válaszolóinak a 90 százaléka a 18 – 25 évesek közül került ki. Ez azt jelenti, hogy a korosztály képviselői a középiskolai tanulmányaik végen állnak vagy a felsőoktatási tanulmányaikat folytatják. Jellemzően tanulmányiak mellett diákmunkákat vállalnak, hogy saját viszonylagos anyagi egzisztenciájukat megteremtsék illetve akár ebből fedeznek egyéb kiadásaikat, mint például a szórakozás, ezen belül is a fesztivál(ok) látogatása. A kitöltők közül 18 százalék költ naponta 0-5.000 forint között, 36 százalék ad ki naponta „5.000-10.000 forint” között, míg 25,2 százalék 10.000-15.000 forint között és itt látható egy szignifikáns csökkenés, ugyanis 14,4 százalék hajlandó naponta 15.000-20.000 forint között költeni és csak 6,3 százalék az, aki 20.000 forint felett költekezik. Látható, hogy nagyjából 15.000 forint az a lélektani határ, amin a többség nem szívesen lep át. Ezt támasztja alá az ide kapcsolódó második kérdésem:

Milyen kategóriába sorolná a fesztivál árait?

Összesen 73 százalék azoknak az aránya, akik „drágának” minősítik a fesztivál árakat, 26,1 százalék szerint átlagos arákról van szó es mindössze 0,9 százalék szerint lehet a fesztiválok olcsó árakkal találkozni. A két kérdésre adott válaszok rávilágítanak arra, hogy a fesztiválok látogatói a fiatalabb még nem vagy még csekély jövedelemmel rendelkező ifjabb korosztályból kerülnek ki, akik a belépődíj kifizetése után relatíve kicsiny keretösszegeből gazdálkodhatnak ottlétük alatt.

15. ábra Pénzköltés, napi szintre bontva a belépőn kívül (fő) Forrás: saját szerkesztés

Mely programokon vesz leginkább részt?

Napjainkban azokon a fesztiválok, amelyeken több tíz vagy százezer ember megfordul jellemzően nem csak zenés fellépések, hanem egyéb szórakozási lehetőségek is vannak. Ezek a fesztiválok a látogatószám miatt nagyon jó lehetőséget biztosítanak valamennyi sporttevékenység, kulturális es turisztikai látnivaló népszerűsítésére. A kérdőívem utolsó kérdése ezzel a kérdéskörrel kíván foglalkozni. A kérdésre válaszolók döntő többsége, összesen 75,7 százalék kizárólag a koncertek miatt van jelen. A sportprogramokra jellemző, hogy a megkérdezettek 49,5 százaléka egyáltalán nem vesz részt es 20,7 százalék a részaránya is azoknak, akik csak néha vesznek részt. A kulturális programoknál egy egyenletesebb eloszlást mutatnak a számok azonban itt is inkább a negatív irányba, hiszen 24,3 százalék egyáltalán nem; 27,9 százalék néha vesz részt; 22,5 százalék talán, és 18,9 százalék a részaránya azoknak, akik általában részt vesznek ilyen programokon. A turisztikai programok, valamint látnivalók népszerűsítésénél, a megkérdezettek 33,3 százaléka egyáltalán nem; 22,5 százaléka néha es 27 százaléka vesz részt talán. Elmondható tehát, hogy a fesztiválok mozgatórugója a különböző zenés fellépések, koncertek.

7. ÖSSZEFOGLALÁS

Szaktervezésemben arra kerestem a választ, hogy a nyarak egyik legmeghatározóbb eseményeinek kialakulása mennyire nyúlik vissza a múltba, milyen szálon lehet vezetni a ma ismert fesztiválokig, milyen elődökkel rendelkeznek. A hipotézisem, miszerint az ókorig kell visszatekintenünk úgy gondolom igazolást nyert, hiszen a hellászai időkben, a püthói játékokat tekinthetjük az első olyan eseménynek, ami a mai fogalom alapjául szolgálhatott.

A történelmi idővonalon tovább haladva a felvilágosodás és romantika korstílus egybefonódásaként létrejöttek a művészeti fesztiválok, amiből kialakulhattak a nemzetközi filmfesztiválok, és onnan már csak egy lépés volt a híresebbnél híresebb kulturális fesztiválok megalakulása világszerte, azon belül a magyarországi megjelenés, amihez kapcsolhatjuk a Szegedi Szabadtéri Játékokat, az I. Magyar popfesztivált és nem utolsósorban ez első Sziget Fesztivált is.

Másrészt választ kaptam, hogy egy évi szervezés kell az állandó, 50-60 fős stábnak arra, hogy az eseményt abban a formában tárja a látogatók elé, ami azok számára a legélvezetesebb, emellett éves szerződések tekintetében több száz – ezer emberrel/céggel bővül a csapat. Arra, hogy nemzetközi ügynökségekkel állnak kapcsolatba, a mai zenei felhozatal legkiemelkedőbb neveinek a „magyar tenger” melletti színpadra állítása érdekében, ezzel nézők százezreit bevonva.

A koronavírus világjárvány igencsak megrázta a szervező céget, hiszen az esemény lemondásakor már olyan költségeket költöttek el, ami nem volt visszaszerezhető, de szerencsére az emberek empátiájának köszönhetően visszakaptak olyan költségeket, amikre nem feltétlen számítottak, például a fellépők leszerződésekor kifizetendő foglalót. A Balaton Sound a Sziget Zrt. portfóliójának, (olyan neves fesztiválok mellett, mint a Sziget fesztivál vagy a VOLT fesztivál) egy tagja és mivel ez a cég a piacvezető Magyarországon, így ők ki tudnak lábalni a pandémia súlytotta helyzetből, hitelkonstrukciókkal és megszorításokkal, de ezekkel együtt készek arra, hogy 2021-es évre megszervezzék egy tökéletes fesztivált. Hatalmas kihívások elé állította a céget a világjárvány: több szervezéssel járt a fesztivál visszamondása, mintha a szokásos menetrend szerint tartották volna meg az eseményt. Kiemelt nyomás nehezedett például a cég jogászáira, hogy kidolgozzák a jegyvisszaváltási procedúrát a már megvásárolt jegyek és bérletek birtokosai számára. Többféle folyamatot is megalkottak, hogy minél többen tartsák meg a belépőket és szerencsére jelenleg a vásárlók nagyjából fele nem is élt ezzel a lehetőséggel, ami egy igencsak jó számnak mondható.

A hipotézist, miszerint a fesztivál a jelenlegi formájában nem maradhat az évek óta megszokott városban, a dolgozatom kutatása megcáfolja, hiszen a cég minden olyan eszközt megragad, amivel azt eredményezi, hogy nem kell otthont változtatnia az eseménynek.

Kérdőíves kutatásommal választ kaptam rá, hogy milyen megítéléssel állnak a fiatal fogyasztók ehhez a márkához, mit tartanak egy ilyen rendezvényen fontosnak, mik a prioritásaik.

Kutatásom alapján azt mondhatom, hogy a Balaton Sound, mint magyar márka szinten tudja tartani hírnevét és színvonalát, sőt növelni is képes vonzerejét. A Balaton déli partjának legkiemelkedőbb eseménye a nemzetközi csillagokként is emlegetett fellépőkkel, egyedülálló helyszínéből adódó különleges hangulatával és precízen kiválasztott marketingkommunikációjával terjeszti híret egész Európában és vonzza hazánkba a külföldi látogatókat. Szinte töretlen a sikere, köszönhető ez sok más mellett az éves innovációknak és a vezetőség, szervező csapat és alkalmazottak maximalizmusának, kitűnőségének.

8. IRODALOMJEGYZÉK

- Anton Shone and Bryn Parry (2010): Successful Event Management A Practical Handbook/ Third Edition. Cengage Learning
- Christian Roy (2005): Traditional Festivals: a Multicultural Encyclopedia
- Dieter Jäger (2015): Grundwissen Event-management. Utb
- Dinya László (2005): Szervezetek sikere és válsága. Akadémiai Kiadó
- Fekete Károly, Gyarmati Ildikó, Gyenes Levente, Kósa Diana, Lacházi László, Máté János, Dr. Sulányi Péter, Dr. Vámos Lászlóné (2000): Protokoll-kézikönyv. Magyar Protokollosok Klubja Országos Egyesület
- Gyarmati Ildikó (2001): Rendezvényszervező kézikönyv. Szókratész Külgazdasági Akadémia
- Jászberényi Melinda, Zátori Anita, Ásványi Katalin (szerk.) (2017): Fesztiválturizmus. Akadémiai Kiadó
- Judy Allen (2016): A rendezvényszervezés nagykönyve. Akadémiai Kiadó
- Magyar Értelmező Kéziszótár (1980). Magyar Tudományos Akadémia
- Szabó János Zoltán (2014) A fesztiváljelenség. Typotex kiadó
- Uwe Eisermann, Lothar Winnen, Alexander Wrobel (2014): Praxisorientiertes Eventmanagement. Springer Gabler
- Baka F. Zoltán (2020): Nagy ütést kapott a szórakoztatóipar. Forrás: <https://mfor.hu/cikkek/vallalatok/nagy-utest-kapott-a-szorakoztatoipar.html> Letöltés dátuma: 2020. november 23.
- Balaton Sound hivatalos Facebook oldala.
- Balaton Sound teljes honlapja Forrás: <https://balatonsound.com/hu/?rss=1> Letöltés dátuma 2020. november 25.
- efa-aef.eu Forrás: <https://www.efa-aef.eu/en/home/> Letöltés dátuma: 2020. október 23.
- hellowood.eu Colosseum. Forrás: <https://hellowood.eu/hu/projekt/colosseum> Letöltés dátuma: 2020. november 24.
- Holcz Csaba (2017): A fesztiválok története. Forrás: <https://socfest.hu/fesztival/a-fesztivalok-tortenete/> Letöltés dátuma: 2020. október 23.
- Iván Júlia (2020): Nők és férfiak a környezettudatosság vonatkozásában: létezik különbség a két nem között? Forrás: <https://contextus.hu/eletmod/nok-ferfiak-kornyeztudatossag-klimavalsag/?fbclid=IwAR2-WLjdY5C4mOm9->

yNqrHt569GnRPOCLJJoriF13zVio7UcHZR0b4XcK_Q Letöltés dátuma: 2020. november 22.

- Jandala Csilla – Sándor Tibor (2016): A rendezvények és a turizmus kapcsolata a múltban és a jelenben. Polgári Szemle 12. évfolyam, 1-3. szám Forrás: <https://polgariszemle.hu/archivum/104-2016-augusztus-12-efolyam-1-3-szam/gazdasagpolitika/754-a-rendezvenyek-es-a-turizmus-kapcsolata-a-multban-es-a-jelenben> Letöltés dátuma: 2020. október 23.
- MagyarBrand.hu : Balaton Sound Forrás: <https://magyarbrands.hu/magyar-markak/magyar-markak-adatlapjai/balaton-sound/> Letöltés dátuma: 2020. november 24.
- MagyarHirlap.hu (2019): Fákat adott a Balaton Sound Zamárdiak. Forrás: <https://www.magyarhirlap.hu/kultura/20190707-fakat-adott-a-balaton-sound-zamardinak> Letöltés dátuma: 2020. november 24.
- partyzoo.hu (2007): A Balaton Sound létrejöttéről mesél a két szervező. Forrás: <http://www.partyzoo.hu/magazin/2007-06-29-a-balaton-sound-fesztival-letrejtoterol-mesel-a-ket-szervezo> Letöltés dátuma: 2019. november 28.
- Rein Coppens (2015): Stadion van de Pythische Spelen Forrás: <https://www.columbusmagazine.nl/europa/griekenland/delphi/foto/498647/stadion->
- Szabó János Zoltán (2011): Kulturális fesztiválok mint a művelődés új formái. Forrás: https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/129798/Szabo_Janos_Zoltan_Ertekezes-t.pdf;jsessionid=12D5DE4FFADFC5D7FB409380AA916247?sequence=5 Letöltés dátuma: 2020. október 23.
- szigetfesztival.com (2019): Pályázati kiírás élelmiszer jellegű kereskedelmi tevékenységre. Forrás: <https://szigetfestival.com/hu/kereskedelem-elelmiszer> Letöltés dátuma: 2020. november 23.
- Szlávik Gábor (1992): A római ünnepek. História 1999 – 10. <https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/historia/92-10/ch04.html> letöltés dátuma: 2020. október 23.
- Tarján M. Tamás: Véget ér a Woodstocki Fesztivál. Forrás: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1969_augusztus_17_veget_er_a_woodstocki_fesztival/ Letöltés dátuma: 2020. október 23.
- van-de-pythische-spelen Letöltés dátuma: 2020. október 23.

- Farkas Áron – Győri Dalma (2019): Interjú Farkas Áronnal a Sziget Zrt. sales koordinátorával. Budapest, 2019. november 28.
- Filutás Anna – Győri Dalma (2020): Interjú Filutás Annával a Sziget Zrt. projekt menedzserével. Budapest, 2020. november 20.

9. MELLÉKLETEK

9.1. A Balaton Sound fesztiválhoz kapcsolódó képek

1. melléklet Szórakozó tömeg 2018-ban a megújult külsejű nagyszínpad előtt – Forrás: Balaton Sound hivatalos Facebook oldal

2. melléklet Strandoló fesztiválózók a Sound felirat előtt, a Balatonban - Forrás: Balaton Sound hivatalos Instagram

3. melléklet Divatbemutató a fesztiválon - Forrás: Balaton Sound Instagram

4. melléklet Napközbeni attrakció a fesztivál területén - Forrás: Balaton Sound Instagram

5. melléklet Tűzijáték a Balaton partján a napi utolsó nagyszínpados koncert után - Forrás: Balaton Sound Instagram

Balaton Sound Official

2019. december 10. • 🌐

☀️☀️ #BALATONSOUND ☀️☀️

Fogadjátok sok szeretettel a #SOUND2020 első fellépőit

- 👉 08 JULY * MARTIN GARRIX * DON DIABLO * MATOMA * LOCO DICE * JULIAN JEWELL
- 👉 09 JULY * DIMITRI VEGAS & LIKE MIKE * JONAS BLUE * DEBORAH DE LUCA * MEDUZA
- 👉 10 JULY * KYGO * SALVATORE GANACCI * MODESTEP live * ILARIO ALICANTE
- 👉 11 JULY * ROBIN SCHULZ * DANNY TENAGLIA * VINI VICI * SIGALA * BLASTOYZ
- 👉 12 JULY * JAX JONES * ZHU * LOUD LUXURY * HERNAN CATTANEO b2b NICK WARREN

Ne feledjétek: Early Bird jegyeiteket 72 órán keresztül, december 11-14 között szerezhettek be – nehogy lemaradjatok!

➡️ <https://balatonsound.com/hu/>

6. melléklet Promóciós kép, mellyel BS logóval ellátott termékek vásárlására ösztönzik a látogatókat - Forrás: Balaton Sound Instagram

8. melléklet 2020-as első fellépőcsokor bejelentése a Facebook-on - Forrás: Balaton Sound Facebook

7. melléklet A nevesebb fellépők összegzése - Forrás: Balaton Sound Facebook

9. melléklet A kép, amivel bejelentette a fesztivál, hogy megnyerték az European Festival Awards Health and Safety Innovation díjat. - Forrás: Balaton Sound Facebook

10-11. melléklet A bejegyzések, amelyben a fesztivál megosztotta a világhírű DJ duó, a The Chainsmokers, illetve a szintén nemzetközileg elismert lemezlovas, Alesso, Balaton Sound-ról szóló posztját a képmegosztó portálon - Forrás: Balaton Sound Instagram

9.2. Az online kérdőív kérdései és válaszai

- Az Ön neme:
Nő
Férfi
- Az Ön életkora:
18 év alatt
18 – 25 év között
26 – 30 év között
30 év felett
- Az Ön lakóhelye:
Főváros
Megyeszékhely
Város
Falu / község
- Ön hány zenei fesztiválon járt eddig?
1 darab és 5 darab között
6 darab és 10 darab között
10 darab felett
- Ön mely fesztiválon járt már?
Balaton Sound
Sziget fesztivál
VOLT fesztivál
Strand fesztivál
EFOTT
B My Lake
Egyéb...
- Tisztában van-e a "zöld", ökocentrikus fesztivál jelentésével?
Igen
Nem
- Mennyire fontos, hogy "zöld", ökocentrikus legyen a fesztivál, amin részt vesz?
Egyáltalán nem fontos
Nem fontos
Semleges

Fontos

Nagyon fontos

- Ön mit tennie, ha kiderülne, hogy egy nagyszabású zenei fesztivál a lakóhelyéhez közel kerülne megrendezésre?
Egyáltalán nem zavarna
Nem zavarna, legfeljebb a fesztivál ideje alatt nem tartózkodnék lakóhelyemen
Egy napig elviselném
Tiltakoznék ellene minden lehetséges módon
- Hol találkozott a fesztiválról szóló hirdetéssel? (Több lehetőséget lehetett megjelölni)
Óriásplakát
Tömegközlekedési megállóhelyek
Televízió
Rádió
Social média felületek (Facebook, Instagram, YouTube)
- Az előbbi kérdés lehetőségei közül, melyik platformon találkozott a legtöbbet a fesztiválról szóló hirdetéssel? (Egy lehetőséget lehetett megjelölni)
Óriásplakát
Tömegközlekedési megállóhelyek
Televízió
Rádió
Social média felületek (Facebook, Instagram, YouTube)
- Mióta fesztiválozni jár, minden évben részt vesz ezen az eseményen?
Igen
Nem
- Mikor vásárolja meg belépőjegyét az alábbi lehetőségek közül?
"Early Bird" jegyek, az első fellépőcsokor bejelentésekor
Az első árforduló illetve második fellépőcsokor bejelentésekor
A második árforduló illetve harmadik fellépőcsokor bejelentésekor
A harmadik árforduló után
- Milyen belépőjegyet vásárol általában?
1 darab napi jegy
Több darab napi jegy
3 napos bérlet

5 napos bérlet

VIP napi- vagy hetijegy

- Vásárolt-e már kombinált (Balaton Sound + valamely másik fesztivál) bérletet?

Igen

Nem

- Kérem rangsorolja a következő szempontok alapján, melyik mennyire befolyásolja a döntését, hogy ellátogat-e a fesztiválra! (Elsődleges, Másodlagos, Harmadlagos, Negyedleges)

Ár

Fellépők

Időpont

Ismerősök, akik szintén részt vesznek az eseményen

- Az alábbi lehetőségek közül válassza ki az Önre legjellemzőbb ár kategóriát pénzköltés szempontjából egy nap tekintetében, a belépőn kívül:

0 - 5.000 forint között

5.001 - 10.000 forint között

10.001 - 15.000 forint között

15.001 - 20.000 forint között

20.000 forint felett között

- Milyen kategóriába sorolná a fesztivál árait?

Olcsó

Átlagos

Drága

- Mely programokon vesz leginkább részt? (Egyáltalán nem veszek részt, Néha elmegyek, Talán részt veszek, Általában részt veszek, Leginkább részt veszek)

Koncertek

Sportprogramok, csapatjátékok

Kulturális programok

Turisztikai programok

NYILATKOZAT

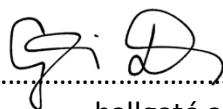
AlulírottGyőri Dalma..... büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2020. év december hónap 05. nap

.....
hallgató aláírása

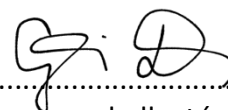
Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános, bizalmas)

AlulírottGyőri Dalma..... (Neptun kódYYJHUX.....) a A fesztiválszervezési piac Magyarországon – különösképp a Balaton Sound.....

..... című szakdolgozattal/záródolgozattal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumába való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű *(a megfelelő rész aláhúzandó)*
 - a bizalmas
 - a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
 - szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
 - szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
 - amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatomat az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: Budapest, 2020. december 5.

.....
hallgató
s.k.